

ClientEarth®

fern

MAKING EUROPE WORK
FOR PEOPLE & FORESTS

A large pile of cut logs, likely spruce or fir, is the central focus of the image. The logs are stacked in a somewhat chaotic but dense manner, filling most of the frame. The background shows a forest of tall, thin trees under a sky with soft, golden light, suggesting either dawn or dusk. The overall scene is a depiction of a logging operation or a wood processing site.

**Mądrze
gospodarujmy
drewnem**

Mądrze gospodarujemy drewnem

Przewodnik po transpozycji
zmienionej dyrektywy
w sprawie promowania
stosowania energii ze źródeł
odnawialnych (RED III) dla
lepszego ochrony lasów,
klimatu, zdrowia publicznego
i innych działalności,
w których wykorzystywane
jest drewno

Niniejszy dokument nie zawiera żadnych porad prawnych; nie należy traktować jakichkolwiek treści w nim zawartych jako wiążących oświadczeń prawnych dotyczących określonych aspektów lub mających zastosowanie w określonych przypadkach.

Zawartość niniejszego dokumentu ma charakter wyłącznie ogólnoinformacyjny. Nie należy podejmować działań jedynie na jego podstawie.

Autorzy starali się zapewnić, aby przedstawione informacje były poprawne, ale nie udzielają jakichkolwiek wyraźnych bądź dorozumianych gwarancji dokładności i trafności takich informacji ani nie ponoszą żadnej odpowiedzialności za jakiegokolwiek decyzje podjęte w oparciu o niniejszy dokument.

Sugerowany sposób cytowania: M. Pigeon, R. Łuszczek, Mądrze gospodarujmy drewnem. Przewodnik po transpozycji zmienionej dyrektywy w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (RED III) dla lepszej ochrony lasów, klimatu, zdrowia publicznego i innych działalności, w których wykorzystywane jest drewno, Fern, ClientEarth, 2024.

Niniejszy dokument jest polskim tłumaczeniem raportu „Wiser with Wood”, opublikowanego w języku angielskim przez Fern i ClientEarth w dniu 9 listopada 2023 r., a następnie zaktualizowanego w marcu 2024 r. W razie wątpliwości prosimy o zapoznanie się z wersją oryginalną.

Wstęp	5
Synteza i zalecenia	9
1. Jakie problemy stwarza sektor biomasy drzewnej?	13
1.1 Niewłaściwe wykorzystanie pieniędzy podatników i budżetów publicznych.....	15
1.2 Szkody w europejskich lasach, bioróżnorodności i środowisku.....	15
1.3 Szkody w zdrowiu publicznym.....	16
1.4 Szkody w innych wysokowartościowych branżach wykorzystujących drewno.....	16
1.5 Utrudnianie czystej transformacji energetycznej.....	17
2. Transpozycja dyrektyw RED II oraz RED III: wymagania i możliwości	20
2.1 Obszary przyspieszonego rozwoju energii ze źródeł odnawialnych.....	23
2.2 Wprowadzenie w życie zasady kaskadowego wykorzystania biomasy	23
Studium przypadku: wdrożenie kaskadowego wykorzystania biomasy we Flandrii.....	26
2.3 Warunki wspierania instalacji spalania biomasy.....	27
2.3.1 Zakaz wspierania wytwarzania energii elektrycznej z biomasy.....	28
2.3.2 Kryteria redukcji emisji gazów cieplarnianych	29
2.4 Warunki wspierania energii pochodzącej z paliw biomasy drzewnej.....	30
2.4.1 Zakaz bezpośredniego wspierania finansowego energii wytwarzanej z niektórych surowców z biomasy drzewnej.....	31
2.4.2 Kryteria zrównoważonego rozwoju dotyczące paliw z biomasy drzewnej	32
Strefy wyłączone	33
Kryteria zrównoważonego użytkowania.....	35
Kryteria LULUCF.....	36
2.4.3 Derogacja dla „najbardziej oddalonych regionów”	37
2.5 W jaki sposób operatorzy muszą spełnić kryteria dyrektywy RED III?.....	39
Audyty systemów bilansu masy – rola prywatnych certyfikacji.....	39
2.6 Wymagania dotyczące monitorowania i raportowania.....	40
Monitorowanie wykorzystania biomasy leśnej w energetyce.....	41
Podsumowanie	44

Stery pokrytych śniegiem pni przeznaczonych do spalania w Finlandii

Spośród wszystkich ekosystemów lądowych lasy mają największe znaczenie dla łagodzenia oddziaływań kryzysu klimatycznego i kryzysu bioróżnorodności. Lasy wychwytyją atmosferyczny dwutlenek węgla (CO₂), stanowią ostoję bioróżnorodności, schładzają i oczyszczają powietrze, oczyszczają i magazynują słodką wodę, pomagają zaspokoić potrzeby materialne wielu obywateli Unii Europejskiej i przyczyniają się do ich zdrowia oraz dobrego samopoczucia. **Ochrona i zwiększanie odporności lasów** oznacza zatem poprawę przyszłych warunków życia w całej Europie.

Niestety, przez ostatnie dwie dekady UE, dyrektywa w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (Renewable Energy Directive, dalej: RED) klasyfikowała energię wytwarzaną przez spalanie drewna (zwanego również „biomasą drzewną”) jako równoważną energii pochodzącej z czystszych odnawialnych źródeł energii, np. wiatru czy słońca. Ta decyzja sprawiła, że spalanie drewna dla celów energetycznych stało się rozległą branżą, która nie tylko pochłania ogromne połacie lasów Europy (i całego świata), ale także pieniądze podatników.

Dziś w Europie ścina i spala się miliony drzew, a zjawisko to przebiega przy wsparciu dużych zachęt rynkowych do korzystania z energii odnawialnej. Każdego roku obywatele UE płacą miliardy euro, dotując i nagradzając operatorów energetycznych wyniszczających europejskie lasy, pozbawiających inne branże zasobów drewna i zanieczyszczających powietrze. W 2005 r. spalono **około 42%** drewna pozyskanego w UE; obecnie pali się już **ponad połowę** pozyskanego drewna. Przez ten czas ilość CO₂ wychwyconego przez

europejskie lasy, pełniące w Europie funkcję naturalnego pochłaniacza CO₂, stale **malą**. W 2020 r. UE **ogłosiła**, że emisje bezpośrednio związane z biomasą (w tym biopaliwami) wyniosły 597,6 mln ton CO₂ – prawie tyle, ile wytworzyła cała niemiecka gospodarka.

Polityka polegająca na traktowaniu energii wytwarzanej przez spalanie drewna jako energii „odnawialnej” zasługującej na dotacje publiczne prowadzi do pogorszenia kryzysu klimatycznego i kryzysu bioróżnorodności w okresie, w którym środki publiczne powinny być inwestowane w ochronę lasów oraz sprawiedliwą i czystą transformację energetyczną.

Pierwsze unijne zachęty prawne wspierające działalność polegającą na spalaniu drewna wprowadzono w 2001, a następnie w 2003 i 2009 roku. Nie uwzględniały one pochodzenia, rodzaju, ewentualnego oddziaływania na środowisko ani innych ekonomicznych skutków wykorzystania biomasy drzewnej.

W przyjętej w 2018 r. zmienionej dyrektywie RED (RED II) wprowadzono „kryteria zrównoważonego rozwoju” dla biomasy drzewnej, co miało na celu umożliwienie dalszego korzystania z zachęt rynkowych wyłącznie przez producentów energii wytwarzanej z drewna spełniającego takie kryteria.

Jednak nowe kryteria okazały się na tyle niewystarczające¹, że Komisja Europejska zaproponowała ich zaostrzenie w swoim pakiecie „Gotowi na 55” w ramach Europejskiego Zielonego Ładu i opublikowała swój **wniosek** w sprawie zmiany dyrektywy RED II (RED III) w lipcu 2021 r.

W swoim **wniosku prawodawczym dotyczącym dyrektywy RED III** Komisja Europejska utrzymywała, że istnieje „rosnące uznanie potrzeby dostosowania polityki bioróżnorodności do zasady kaskadowego wykorzystania biomasy” i że „systemy wsparcia państw członkowskich na rzecz bioenergii powinny zatem koncentrować się na surowcach, w przypadku których odnotowuje się niewielką konkurencję rynkową z sektorami surowcowymi i których pozyskiwanie uznaje się za korzystne zarówno dla klimatu, jak i dla różnorodności biologicznej, aby unikać negatywnych zachęt do podążania ścieżkami niezrównoważonej bioenergii”².

Tekst dyrektywy RED III, uchwalonej w październiku 2023 r., powstał po zaciętej dyskusji na temat zrównoważonego charakteru biomasy drzewnej między Parlamentem Europejskim a kilkoma państwami członkowskimi.

- 1 W **ocenie skutków** ogłoszonej przez Komisję Europejską wraz z wnioskiem prawodawczym w sprawie zmiany dyrektywy RED II w lipcu 2021 r. stwierdzono, że „bieżące kryteria RED II w zakresie zrównoważonego rozwoju bioenergii należy wzmocnić w sposób celowy w świetle zwiększonych ambicji klimatycznych i dotyczących bioróżnorodności w ramach Europejskiego Zielonego Ładu”.
- 2 **Komisja Europejska, COM(2021) 557, 2021/0218 (zwykła procedura prawodawcza)** – wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001, rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 oraz dyrektywę 98/70/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie promowania energii ze źródeł odnawialnych i uchylającej dyrektywę Rady (UE) 2015/652 – motyw 4.

Stanowisko Parlamentu Europejskiego, wsparte 60-procentową większością na zgromadzeniu plenarnym, zakładało zaprzestanie wsparcia rządowego dla energii pozyskiwanej z pierwotnej biomasy drzewnej (drewna pochodzącego prosto z lasu) i zaniechanie uwzględniania jej w krajowych celach dotyczących energii odnawialnej (poza wyjątkami takimi jak ochrona przed pożarami czy szkodnikami). Domagano się również zdecydowanego wdrożenia wnioskowanej przez Komisję Europejską zasady kaskadowego wykorzystania biomasy. Natomiast **podejście ogólne** Rady było o wiele mniej ambitne – przywoływano wojnę w Ukrainie i kontekst rosnących cen energii – i właśnie to stanowisko w dużej mierze **przeważało** w ostatecznych negocjacjach.

W reakcji na kryzys klimatyczny i rosyjską inwazję na Ukrainę UE postanowiła prawie podwoić swoją produkcję energii odnawialnej w ciągu niespełna dekady, od 22,2% energii odnawialnej w ogólnym koszyku energetycznym w 2021 r. do docelowego poziomu 42,5% w 2030 r.

W sytuacji, gdy spalanie drewna nadal stanowi główne źródło energii odnawialnej używanej w UE (ok. 42% odnotowanego zużycia³), a w lasach ścina się zbyt wiele drzew, czy działania te doprowadzą do dodatkowego zwiększenia ilości drewna pozyskiwanego w ten sposób, a co za tym idzie, pogłębienia kryzysu klimatycznego i kryzysu bioróżnorodności? Mamy do czynienia z realnym zagrożeniem, gdyż przyjęta dyrektywa RED III nie ogranicza wyraźnie ilości drewna, które państwa członkowskie mogą traktować jako źródło energii odnawialnej.

Dyrektywa RED III narzuca jednak istotne ograniczenia dotyczące użycia biomasy drzewnej na potrzeby energetyczne, zwłaszcza przez wykluczenie niektórych problematycznych surowców, wyeliminowanie możliwości wspierania instalacji spalających biomasę wytwarzających wyłącznie energię elektryczną (z pewnymi wyjątkami), wprowadzenie wyraźniejszego odniesienia do zasady kaskadowego wykorzystania drewna i zobowiązanie państw członkowskich do zapewnienia zgodności między zakładanym zużyciem biomasy a celami w zakresie pochłaniania gazów cieplarnianych. W miarę **zanikania** naturalnych pochłaniaczy CO₂ w wielu państwach członkowskich, które potrzebują zasobów pochłaniających dwutlenek węgla, aby **osiągnąć swoje cele w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych w ramach wspólnego wysiłku redukcyjnego UE**, zbyt daleko idąca degradacja pochłaniaczy CO₂ sprawi, że kraje te będą musiały ponieść wysokie kary pieniężne. Z tego względu w interesie państw członkowskich jest możliwie jak najwcześniejsze i najszersze wygaszanie zachęt do wytwarzania energii z biomasy oraz inwestowanie w inne odnawialne źródła ciepła i energii elektrycznej. **Zasadniczo wymagania dyrektywy RED III stanowią jedynie dolną poprzeczkę. Państwa członkowskie, jeśli tego chcą, mogą pójść dalej – niektóre z nich, np. Niderlandy, już to zrobiły.**

3 Biomasa drzewna dostarcza **69,6%** całkowitej bioenergii zużywanej w UE, co stanowi **60%** podaży energii odnawialnej w UE w 2019 r. – oznacza to, że biomasa drzewna w tamtym roku odpowiadała 42% podaży energii odnawialnej w Unii Europejskiej.

Niniejszy przewodnik nakreśla wymogi prawne dyrektywy RED III w kontekście zastosowania biomasy drzewnej do wytwarzania energii, opisuje marginesy swobody państw członkowskich i zawiera sugestie dotyczące poprawy ochrony lasów, klimatu, zdrowia publicznego oraz innych obszarów wykorzystania drewna przed problemami wynikającymi z polityki UE w zakresie biomasy. Mamy nadzieję, że posłuży on jako użyteczne źródło informacji dla decydentów i osób odpowiedzialnych za wyznaczanie kierunków polityki, którzy będą musieli zaadaptować wymogi dyrektywy RED III do priorytetów i sytuacji w danym kraju. **Należy podkreślić, że niniejszy przewodnik nie porusza szerszej tematyki szans i zagrożeń związanych z transpozycją dyrektywy RED III poza konkretnym kontekstem wykorzystania biomasy drzewnej do produkcji energii, w tym m.in. tego, jakie powinno być ogólne podejście państw członkowskich do planowania energii odnawialnej zgodnie z ww. dyrektywą. Niniejszy przewodnik nie zawiera omówienia całego zakresu polityk, jaki państwa członkowskie mogą i powinny przyjąć w celu zredukowania zapotrzebowania na energię, co ma krytyczne znaczenie dla właściwego postępowania w sytuacji powiązanych kryzysów bioróżnorodności, zanieczyszczenia i klimatu. Kwestia popytu na energię jest więc kolejnym niezwykle istotnym problemem, jaki powinny rozwiązać państwa członkowskie.**

Synteza i zalecenia

Wymagania dyrektywy RED III

Zasada kaskadowego wykorzystania biomasy⁴

Państwa członkowskie muszą opracowywać systemy wsparcia tak, aby zapewnić wykorzystanie biomasy drzewnej stosownie do jej najwyższej ekonomicznej i środowiskowej wartości dodanej zgodnie z następującą hierarchią priorytetów: (1) produkty drewnopochodne; (2) przedłużanie cyklu życia produktów drewnopochodnych; (3) ponowne użycie; (4) recykling; (5) bioenergia; oraz (6) trwałe składowanie. Od powyższej zasady istnieją ewentualne wyjątki (np. drewno pochodzące z katastrof naturalnych lub gdy w danym miejscu brak innych opcji niż bioenergia), jednak państwa członkowskie muszą uzasadnić, dlaczego w danej sytuacji zastosowały wyjątek, a ich uzasadnienia zostaną opublikowane przez Komisję.

Zakaz wspierania instalacji spalania biomasy wytwarzających wyłącznie energię elektryczną, z wyjątkami

Państwa członkowskie nie mogą już zapewniać bezpośredniego wsparcia finansowego dla energii elektrycznej wytwarzanej przez elektrownie na biomasę produkującą wyłącznie elektryczność (zarówno instalacje opalane wyłącznie biomasą jak i instalacje współspalania). Ewentualne wyjątki dotyczą elektrowni znajdujących się w regionie objętym sprawiedliwą transformacją lub korzystających z bioenergii z wychwytywaniem i składowaniem dwutlenku węgla (BECCS) – technologii, której zastosowanie na dużą skalę nadal wymaga sprawdzenia i która stwarza takie same zagrożenia dla lasów, jak konwencjonalne wytwarzanie energii elektrycznej z biomasy.⁵

Więcej instalacji spełniających więcej kryteriów.

Państwa członkowskie muszą wdrożyć środki, aby zapewnić, by wszystkie instalacje o mocy powyżej 7,5 megawata (MW) korzystały z paliw spełniających kryteria zrównoważonego rozwoju i redukcji emisji gazów cieplarnianych dyrektywy RED III, a podmioty gospodarcze wdrożyły odpowiednie procedury, by również zachować zgodność z tymi kryteriami. Wszystkim opalanym drewnem instalacjom o nominalnej mocy cieplnej poniżej 50 MW przysługuje wsparcie bez określonych wymagań dotyczących sprawności energetycznej.⁶

Wymagania w zakresie transpozycji dla państw członkowskich

Państwa członkowskie powinny koncentrować się na wdrożeniu ww. zasady, aby maksymalnie zwiększyć wartość tworzoną z mocno ograniczonych zasobów drewna w lokalnych łańcuchach dostaw. Biogospodarka w przyszłości może zwiększać zapotrzebowanie w miarę dążenia innych sektorów do zastąpienia towarów na bazie paliw kopalnych.

Państwa członkowskie powinny dopilnować, aby dokumentacja dotycząca zastosowania ww. klauzuli wyjątkowej była aktualna i wyczerpująca.

Przypadek regionu Flandrii (Belgia) (patrz **część poświęcona studium przypadku**) pokazuje, że konstruktywne wdrożenie zasady kaskadowego wykorzystania biomasy jest możliwe przez zaangażowanie innych sektorów wykorzystujących drewno w decydowanie o tym, czy należy dotować działalność polegającą na spalaniu określonych zasobów drewna.

Średnia sprawność instalacji wytwarzających jedynie energię elektryczną i zasilanych biomasą wynosi zaledwie 30%. Przy tańszych i czystszych odnawialnych źródłach energii obecnie dostępnych dla sterowalnego wytwarzania energii elektrycznej i uwzględnieniu znaczących środowiskowych, ekonomicznych oraz zdrowotnych skutków wytwarzania elektryczności z użyciem biomasy – oraz równie ryzykownej i niesprawdzonej technologii BECCS – państwa członkowskie powinny zaniechać udzielania nowego finansowego wsparcia dla wszelkich form wytwarzania energii elektrycznej przez spalanie biomasy. Dotyczy to zarówno instalacji wykorzystujących wyłącznie biomasę jak i instalacji współspalania. Państwa członkowskie powinny również niezwłocznie przystąpić do wycofywania dotychczasowych mechanizmów wsparcia rządowego.

Aby uwzględnić większość podmiotów, państwa członkowskie powinny obniżyć próg, powyżej którego konieczne jest spełnienie kryteriów RED III, do 1 MW.

Państwa członkowskie powinny wspierać obywateli ocieplających budynki mieszkalne i zakończyć stosowanie zachęt do kupowania domowych pieców i kotłów na drewno, ponieważ niewspółmierne przyczyniają się one do zanieczyszczenia powietrza.

Państwa członkowskie powinny także nałożyć wymogi w zakresie sprawności energetycznej na elektrownie o mocy poniżej 50 MW i odpowiednio wysokie kryteria redukcji emisji gazów cieplarnianych, aby wyeliminować import biomasy z odległych lokalizacji, tak jak zrobiono to w 2018 r. w Zjednoczonym Królestwie, wprowadzając wymóg ograniczenia emisji w całym cyklu życia do 96% (z paliw kopalnych generowanych spalanych podczas produkcji i transportu biomasy) w odniesieniu do emisji z kominów elektrowni węglowych.

4 Artykuł 3 ust. 3 dyrektywy RED III.

5 Artykuł 3 ust. 3d dyrektywy RED III.

6 Artykuł 29 ust. 1 lit. a) akapitu 4 dyrektywy RED III.

Zakaz bezpośredniego wspierania finansowego energii wytwarzanej z użyciem niektórych surowców (kłod tartacznych, kłod forniowych, przemysłowego drewna okrągłego, pniaków i korzeni).⁷

Przemysłowe drewno okrągłe definiuje się jako wszelkie drewno nadające się do celów przemysłowych z wyjątkiem drewna „nieodpowiedniego do zastosowań przemysłowych zgodnie z definicją i należywym uzasadnieniem państw członkowskich stosownie do odpowiednich warunków leśnych i rynkowych”.⁸

Kryteria zrównoważonego rozwoju dotyczące biomasy leśnej

Państwa członkowskie muszą wdrożyć środki zapewniające podmiotom gospodarczym możliwość wykorzystania biomasy, która nie pochodzi z nieodpowiednich surowców.

Środki te muszą uwzględniać następujące minimalne kryteria zrównoważonego rozwoju:

- Wykluczenia („strefy wyłączone”) chroniące obszary o wysokiej bioróżnorodności (np. lasy pierwotne i starodrzewy) lub zasobne w pierwiastek węgla (np. tereny podmokłe i torfowiska) przed pozyskiwaniem paliw z biomasy leśnej (poza wyjątkami). Państwa członkowskie muszą dokonać transpozycji wyłączonych obszarów do przepisów krajowych, w szczególności przyjąć definicję „starodrzewu”, jeśli jeszcze nie obowiązuje w danym systemie prawnym.⁹
- Kryteria zrównoważonego użytkowania (w tym zobowiązania do pozyskiwania biomasy zgodnie z zasadami zrównoważonej gospodarki leśnej i określonymi progami zrębu zupełnego oraz pozyskiwania drewna posuszowego bądź zapobiegania degradacji lasów pierwotnych), które muszą zostać transponowane, jeśli nie są przewidziane w przepisach krajowych.¹⁰
- Kryteria według rozporządzenia w sprawie użytkowaniu gruntów, zmiany użytkowania gruntów i leśnictwa (LULUCF) dla zapewnienia, aby „produkcja biopaliw, biopłynów i paliw z biomasy z krajowej biomasy leśnej [była] spójna ze zobowiązaniami i celami państw członkowskich określonymi w art. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/841 [LULUCF]”, które wymagają od państw członkowskich zapewnienia, aby „emisje [w sektorze użytkowania gruntów] nie przewyższały pochłaniania”.^{11, 12}

Zgodnie z dyrektywami RED II i RED III państwa członkowskie mogą i powinny rozszerzyć ten zakaz na całość biomasy leśnej (zwanej również pierwotną biomasą drzewną, co oznacza drewno pochodzące bezpośrednio z lasu, np. drewno strzały, drewno z wierzchołków drzew i gałęzi).

Stosując zasadę kaskadowego wykorzystania biomasy, zachęty dotyczące stosowania biomasy należy ograniczyć do energii ze spalania pozostałości drewna z branży przetwórstwa drewna, dla których nie ma innych zastosowań, np. ług gorzelnicy (z papierni).

Przyjmując definicję, zgodnie z którą drewno okrągłe jest „nieodpowiednie do zastosowań przemysłowych”, państwa członkowskie powinny być przygotowane na wdrożenie nowych zastosowań przemysłowych, gdyż sytuacja na rynkach może ulegać gwałtownym zmianom. Ważne jest, aby nie narażać małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), które wykorzystują określone rodzaje drewna. Powyższą definicję należy regularnie rewidować i zmieniać w oparciu o dane naukowe, w tym dane pochodzące ze źródeł finansowo niezależnych od przemysłu.

Państwa członkowskie mogą i powinny przyjąć dodatkowe kryteria zrównoważonego rozwoju do dyrektywy RED III, które zapewnią odpowiednią ochronę gruntów i ekosystemów o wartości środowiskowej lub bioróżnorodności, np. przez wyłączenie **pierwotnej biomasy drzewnej** z krajowej polityki w zakresie energii odnawialnej.

Państwa członkowskie powinny przyjąć w swoich przepisach krajowych naukową definicję „starodrzewu”. Najlepszym przykładem jest definicja zaproponowana przez Komisję Europejską. Powinny również poszerzyć strefy wyłączone o „obszary stale zalesione”, dopuszczając w odpowiednich przypadkach pewną elastyczność. Obszary te mogłyby stać się jednymi z najsukuczniejszych sposobów ochrony krajowych lasów przez skutkami zachęt do wykorzystania biomasy, gdyż ograniczałyby ich zakres do pozostałości po przetwarzaniu drewna poza lasami.

Państwa członkowskie muszą lepiej przygotować się na konsekwencje kryzysu klimatycznego i kryzysu bioróżnorodności oraz planować pozyskiwanie drewna tak, aby ich lasy zachowały swoją odporność i rolę pochłaniacza dwutlenku węgla.

Kilka krajów europejskich (np. Szwajcaria czy Słowenia) wprowadziło całkowity zakaz zrębu zupełnego z uwagi na poważne skutki dla leśnych gleb i odporności lasów. Wszystkie państwa członkowskie UE powinny zrewidować swoje podejście do zrębu zupełnego, tj. rozważyć ewentualne ograniczenia i restrykcje w zależności od rodzaju siedliska leśnego oraz kontekstu geomorfologicznego i hydrologicznego.

Kluczową rolę w zapewnieniu odporności lasów i składowaniu dwutlenku węgla odgrywa drewno posuszowe. Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby w celach związanych z bioenergią z lasów nie pozyskiwano w szczególności leżaniny.

7 Artykuł 3 ust. 3c lit. a) dyrektywy RED III.

8 Artykuł 2 ust. 1a dyrektywy RED III.

9 Artykuł 29 ust. 3 i 4 dyrektywy RED III.

10 Artykuł 29 ust. 6 dyrektywy RED III.

11 Artykuł 29 ust. 7, 7a i 7b dyrektywy RED III.

12 Artykuł 4 rozporządzenia LULUCF.

W wersji rozporządzenia LULUCF z 2022 r. przyjęto zbiorowy cel usunięcia 310 megaton (Mt) CO₂ w 2030 r., co stanowi 15% więcej niż ilość CO₂ pochłaniana w UE w tamtym roku.

Państwa członkowskie powinny wdrożyć środki skutecznie ograniczające nadmierne pozyskiwanie drewna i przyczyniające się do odbudowy lasów, aby umożliwić im dalsze odgrywanie kluczowej funkcji pochłaniacza dwutlenku węgla. Paliwa z biomasy drzewnej pochodzące z kraju UE niespełniającego krajowego celu wg rozporządzenia LULUCF, z uwagi np. na dalszą degradację gruntów i pochłaniaczy dwutlenku węgla, nie powinny być uznawane za spełniające kryteria zrównoważonego rozwoju zgodnie z dyrektywą RED III.

Zapewnienie spełnienia przez podmioty kryteriów zrównoważonego rozwoju i redukcji emisji gazów cieplarnianych. Państwa członkowskie muszą zapewnić spełnienie przez podmioty gospodarcze kryteriów w zakresie biomasy leśnej oraz zastosowanie odpowiednich procedur audytowych przez takie podmioty.

Poza wymaganiami dyrektywy RED III państwa członkowskie powinny opracować pełne krajowe systemy (oraz odstraszające kary za nieprzestrzeganie przepisów) niezależnego monitorowania spełnienia przez podmioty nie tylko kryteriów zrównoważonego rozwoju i emisji gazów cieplarnianych według dyrektywy RED, lecz także wszystkich wymagań RED III (w szczególności wyeliminowaniu bezpośredniego wsparcia energii wytwarzanej z przemysłowego drewna okrągłego).

Informacje dotyczące pochodzenia geograficznego i rodzaju surowców przeznaczonych na paliwa z biomasy w podziale na dostawców paliw udostępnią się konsumentom „w formie zaktualizowanej, łatwo dostępnej i przystępnej dla użytkownika na stronach internetowych operatorów, dostawców lub odpowiednich właściwych organów i co roku aktualizuje”.¹³

Monitorowanie wykorzystania biomasy leśnej.

Właściwa ocena spełnienia przez podmioty gospodarcze kryteriów dyrektywy RED III wymaga od państw członkowskich dostępu do aktualnych informacji o pochodzeniu biomasy leśnej używanej do wytworzenia energii (jej legalności i zrównoważonego charakteru) oraz emisji związanych z pozyskiwaniem biomasy leśnej i krajowych dostaw biomasy leśnej. Rozporządzenie w sprawie udostępniania na rynku unijnym i wywozu z Unii niektórych towarów i produktów związanych z wylesianiem i degradacją lasów (EUDR) nakłada dodatkowe wymagania w zakresie identyfikacji i zrównoważonego charakteru.¹⁴

Państwa członkowskie muszą opracować system monitorowania dostarczający aktualne, pełne i dokładne dane o krajowym wykorzystaniu biomasy leśnej do wytwarzania energii.

Orientacyjny cel UE w zakresie energii odnawialnej zakładający 49% udziału ciepła ze źródeł odnawialnych¹⁵

W celu obniżenia emisyjności sektora budynków (będącego dużym źródłem emisji gazów cieplarnianych w UE w związku z ogrzewaniem i chłodzeniem) państwa członkowskie muszą „określić orientacyjny krajowy udział energii odnawialnej wyprodukowanej na miejscu lub w pobliżu oraz energii odnawialnej pochodzącej z sieci w końcowym zużyciu energii w sektorze budownictwa tych państw w 2030 r., a udział ten musi być zgodny z orientacyjnym celem wynoszącym co najmniej 49% udziału energii odnawialnej w sektorze budownictwa w zużyciu energii końcowej w budynkach w Unii w 2030 r.”.

Aby zapobiec poważnemu zwiększeniu się zanieczyszczenia powietrza, państwa członkowskie powinny zaprzestać stosowania zachęt do wykorzystania biomasy w sektorze mieszkalnym (np. w formie wspierania zakupu pieców i kotłów opalanych drewnem), zamiast tego przekierowując wsparcie finansowe na czystsze alternatywy nieoparte na paliwach kopalnych (np. termoizolacja, pompy ciepła, energia słoneczna i geotermalna), zapewniając, aby w związku z realizacją tego celu nie ucierpiało zdrowie publiczne ani środowisko.

¹³ Artykuł 30 ust. 3 akapit 3 dyrektywy RED III.

¹⁴ Więcej informacji: <https://www.fern.org/publications-insight/what-is-the-eu-regulation-on-deforestation-free-products-and-why-should-you-care/>

¹⁵ Artykuł 15a, ust. 1 dyrektywy RED III.

Obszary przyspieszonego rozwoju dla projektów dotyczących energii odnawialnej

Państwa członkowskie mogą wyznaczyć „obszary przyspieszonego rozwoju energii odnawialnej”, w których możliwe będzie opracowywanie projektów dotyczących energii odnawialnej przy zastosowaniu uproszczonych procedur oceny oddziaływania na środowisko.¹⁶ Dyrektywa RED III uznaje szczególne zagrożenia związane z działalnością branży spalania biomasy, a państwa członkowskie mogą wyłączyć instalacje spalające biomasę z ww. obszarów przyspieszonego rozwoju.

Państwa członkowskie powinny korzystać ze swojego prawa do wyłączenia instalacji spalających biomasę z obszarów przyspieszonego rozwoju energii odnawialnej.

■ 16 Artykuł 15c ust. 1 dyrektywy RED III.

Częstą przyczyną zrębów lasów jest zwiększone zapotrzebowanie na bioenergię.

1. Jakie problemy stwarza sektor biomasy drzewnej?

Energia wytwarzana przez spalanie drewna lub „biomasy drzewnej” stanowi 42% unijnego koszyka energii odnawialnej¹⁷. Pierwsze wsparcie UE dla produkcji energii elektrycznej ze spalania biomasy wprowadzono w **2001 r.** (dla energii elektrycznej) i w **2003 r.** (dla biopaliw ciekłych) zanim **dyrektywa w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych z 2009 r.** poszerzyła ich zakres na cały sektor energetyczny.

¹⁷ Biomasa drzewna dostarcza **69,6%** całkowitej bioenergii zużywanej w UE, co stanowi **60%** podaży energii odnawialnej w UE w 2019 r. – oznacza to, że biomasa drzewna w tamtym roku odpowiadała 42% podaży energii odnawialnej w Unii.

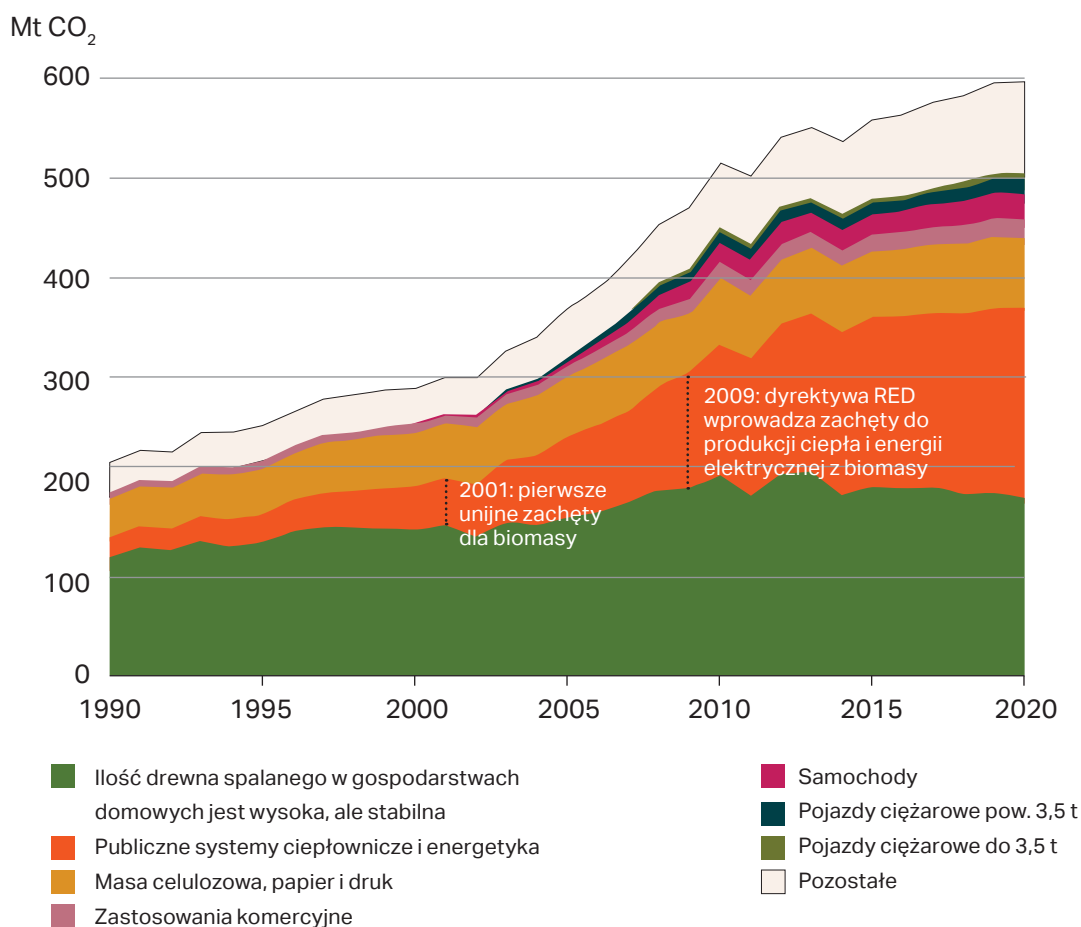

Taka polityka spowodowała dynamiczny wzrost emisji ze spalania biomasy w UE, których wielkość od 2001 r. podwoiła się. Najszybciej rosły emisje ze spalania drewna w energetyce i ciepłownictwie. Obecnie są one porównywalne do emisji ze spalania drewna we wszystkich gospodarstwach domowych w UE (patrz rysunek 1). Import pelletu – skompresowanego granulatu drzewnego opałowego – do UE **zwiększył się ponad dwukrotnie** w ciągu ostatnich dziesięciu lat.

Istnieją jednak poważne finansowe, środowiskowe, zdrowotne i gospodarcze przesłanki, według których **biomasa drzewna jest nieodpowiednim środkiem do osiągnięcia celów w zakresie energii odnawialnej**, a dalsze wspieranie branży biomasy drzewnej jest niezasadne.

Rysunek 1 – bezpośrednia emisja CO₂ ze spalania biomasy w UE (27)
na podstawie danych z oryginalnego opracowania Glena Petersa, klimatologa

1.1 Niewłaściwe wykorzystanie pieniędzy podatników i budżetów publicznych

Prowadzenie działalności polegającej na spalaniu biomasy w sektorze energetycznym bez wsparcia rządowego nie miałyby ekonomicznego sensu. Jeśli chodzi o produkcję energii elektrycznej, instalacje spalające biomasę wytwarzające wyłącznie energię elektryczną **uzyskują średnią sprawność wynoszącą zaledwie 30%**; średnie koszty kapitałowe i operacyjne są obecnie **znacznie wyższe** niż w przypadku energii wiatrowej i **słonecznej, z uwzględnieniem kosztów przechowywania energii**. W przypadku ciepła, koszt pomp ciepła, głównego alternatywnego odnawialnego źródła energii cieplnej, jest obecnie **porównywalny** z instalacjami do spalania biomasy dla uzyskania ciągłego niskiego lub średniego ciepła (używanego zwykle do ogrzewania budynków).

Na wsparcie biomasy leśnej przeznaczają się znaczne środki. Tylko w 2020 r. dotacje wypłacane przez państwa członkowskie na rzecz operatorów energetycznych spalających drewno kosztowały podatników **16 mld EUR**. Co więcej, szacuje się, że prawne wyłączenie emisji z biomasy z systemu handlu uprawnieniami do emisji (ETS)¹⁸ odpowiada za **12 mld EUR** utraconych dochodów. Łączna wartość publicznego wsparcia finansowego dla branży biomasy wynosi więc ok. 28 mld euro rocznie.

Dla porównania, w latach 2014–2020 r. państwa członkowskie UE przeznaczyły jedynie **2,4 mld EUR** ze środków unijnych na sadzenie nowych lub wspieranie istniejących lasów.

1.2 Szkody w europejskich lasach, bioróżnorodności i środowisku

Polityka traktowania – i dotowania – energii z biomasy jako energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą RED ma również poważne konsekwencje dla bioróżnorodności, gdyż stanowi zachętę do ścinania każdego drzewa w lesie, w tym również takich, które są najcenniejsze pod względem bioróżnorodności. Obecnie **większość siedlisk przyrodniczych i gatunków w UE ma słaby lub zły stan zachowania**. Polityki zachęcające do niszczenia lasów mogą spowodować dalsze pogorszenie stanu przyrody w UE.

Państwa członkowskie UE równocześnie **zobowiązały się do zapewnienia wzrostu swoich pochłaniaczy dwutlenku węgla** o około 15% do 2030 r w porównaniu do obecnych poziomów. Mimo to na przestrzeni ostatniej dekady **pochłaniacze CO₂ poważnie skurczyły się wskutek zwiększenia ilości pozyskiwanego drewna** (ostatnie szacunki pokazują, że zmniejsza się zasięg sklepienia drzewostanu i powierzchnia wysokich lasów europejskich, szczególnie w krajach bałtyckich i skandynawskich) oraz zaburzeń środowiskowych spowodowanych kryzysem klimatycznym i bioróżnorodności.

¹⁸ W unijnym systemie handlu uprawnieniami do emisji (ETS) uznaje się, że spalanie biomasy generuje zerową emisję, wykluczając tym samym emisje z wytwarzania bioenergii – o ile spełniają kryterium zrównoważonego rozwoju.

Utrzymywanie zachęt finansowych dla branży biomasy drzewnej będzie miało poważne konsekwencje dla lasów, będących głównym pochłaniaczem dwutlenku węgla w UE, ponieważ zgodnie z prawem unijnym **państwa członkowskie UE (wciąż) otrzymują większe środki zachęcające do wytwarzania energii niż do ochrony lasów**. Jeśli państwa członkowskie przedłużą obowiązywanie zachęt do wykorzystania biomasy na mocy dyrektywy RED III, będzie to skutkowało jeszcze większym obciążeniem lasów i dalej utrudniało osiągnięcie przez państwa członkowskie celów w zakresie pochłaniania CO₂ przez sektor LULUCF.

1.3 Szkody w zdrowiu publicznym

Na ekspansji branży biomasy cierpi również ludzkie zdrowie, gdyż spalanie drewna powoduje uwalnianie drobnych cząstek zanieczyszczających powietrze, co stanowi **zagrożenie dla zdrowia** w środowisku miejskim lub w ograniczonej przestrzeni, a nawet w domach mieszkalnych. Nowoczesne i dobrze utrzymane instalacje na pellet drzewny oraz urządzenia gospodarstwa domowego zwykle **uwalniają mniej zanieczyszczeń powietrza na jednostkę wytworzonej energii** niż tradycyjne piece i kominki opalane drewnem, ale ich rozpowszechnienie sprawia, że korzyści z większej wydajności są ograniczone. Najnowsze wytyczne Światowej Organizacji Zdrowia dotyczące jakości powietrza **zalecają** przechodzenie, w miarę możliwości, na systemy energetyczne nieoparte na spalaniu. Polityki krajowe zachęcające gospodarstwa domowe lub przemysł do przechodzenia na systemy energetyczne oparte na spalaniu, np. **dotowanie** zakupu pieców i kotłów centralnego ogrzewania na pellet drzewny, grożą wystąpieniem bardziej negatywnych efektów zdrowotnych i większej zachorowalności na choroby układu oddechowego, szczególnie w gęsto zaludnionych obszarach miejskich. Zakłady produkujące pellet drzewny uwalniają także duże ilości szkodliwego dla zdrowia pyłu i drobin, stwarzając **zagrożenie dla zdrowia osób mieszkających w pobliżu**. Większe zanieczyszczenie powietrza może spowodować wzrost zapotrzebowania na publiczną służbę zdrowia i zasoby, co stanowi kolejną przesłankę do ponownego przemyślenia budżetów publicznych, z których dotuje się branży niekorzystnie oddziałującej na zdrowie ludzi.

1.4 Szkody w innych wysokowartościowych branżach wykorzystujących drewno

Wspieranie spalania biomasy drzewnej doprowadziło do drastycznego wzrostu popytu na drewno, gdyż przejście z elektrowni węglowych na opalane drewnem wymaga ogromnych ilości surowca. Ta ekspansja uszczupla zasoby drzewa dla innych branż wykorzystujących drewno.

Firmy i organizacje branżowe w przemyśle płyt drewnopochodnych, papierniczym, meblowym i w coraz większym stopniu przemyśle chemicznym **skarżą się** obecnie

na nadmierne zapotrzebowanie i konkurencję o drewno – zjawiska wywołane przez systemowe wsparcie dla wytwórców odnawialnej energii, z których korzysta branża biomasy drzewnej.

Przedstawiciel polskiego stowarzyszenia producentów płyt drewnopochodnych **oznajmił:**

„Nasza branża producentów płyt drewnopochodnych jest żywotnie zainteresowana wykorzystywaniem każdego rodzaju drewna, ponieważ jesteśmy w stanie wykorzystać nawet naprawdę złej jakości drewno. [...] Dla nas dużą konkurencją jest spalanie drewna i spalanie pierwotnej biomasy leśnej, ponieważ to spalanie jest objęte subwencjami. Firmy, które wytwarzają energię, otrzymują dotacje ze skarbu państwa z tytułu zielonych certyfikatów, czy praw do emisji dwutlenku węgla. To są duże kwoty i my nie jesteśmy w stanie z nimi konkurować w zakupie drewna”.

Problem ten nie umknął uwadze samej Komisji Europejskiej, gdy wysoki rangą urzędnik do spraw biogospodarki **oświadczył**, że „bioenergię należy ograniczyć do obszarów, w których inne alternatywy nie są wykonalne z ekonomicznego lub technicznego punktu widzenia”.

Pozostałe branże wykorzystujące drewno często generują większą lokalną wartość gospodarczą z tych samych zasobów drewna niż przemysł spalania drewna, który, aby działać, potrzebuje rządowego wsparcia. Mimo to branże te są w coraz większym stopniu wypierane z rynku wskutek dotacji dla spalarni biomasy, co ma odzwierciedlenie w danych dotyczących wykorzystania drewna: odsetek drewna pozyskanego w UE użytego do wytworzenia energii zwiększył się z **ok. 42%** w 2005 r. do **ponad 50%** obecnie.

Zachęcanie operatorów energetycznych do spalania drewna w celu wytworzenia energii nie tylko skutkuje zwiększeniem emisji CO₂ i ilości pozyskiwanego drewna na niekorzyść innych sektorów wykorzystujących ten surowiec, ale również przyczynia się do powstania „**braków podażowych**” biomasy, zagrażających realizacji unijnych celów w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym.

1.5 Utrudnianie czystej transformacji energetycznej

W maju 2022 r. w swojej **deklaracji** do Ramowej konwencji ONZ w sprawie zmian klimatu (UNFCCC) UE zgłosiła, że w 2020 r. uwolniła do atmosfery 2701 mln ton CO₂ pochodzących z sektora energetycznego. Wielkość ta nie uwzględnia jednak emisji pochodzących z wytwarzania energii z biomasy, które zgodnie z zasadami rozliczania wg UNFCCC są zgłaszane w sektorze LULUCF. Włączenie emisji ze spalania biomasy oznaczałoby dodatkowe 596 mln ton CO₂ w 2020 r. – zwiększając ilość emisji wytworzoną przez sektor energetyczny UE o 22%, tj. do 3297 mln ton. **Ten sposób rozliczania (przydzielanie**

emisji CO₂ ze spalania biomasy do sektora LULUCF zamiast sektora energetycznego) pozwala państwom członkowskim UE deklorować większą redukcję emisji w sektorze energetycznym niż faktycznie osiągnięta.

To niewłaściwe klasyfikowanie emisji pochodzących z sektora energetycznego jest korzystniejsze dla niektórych państw członkowskich – szczególnie jeśli chodzi o realizację ich celów w zakresie energii odnawialnej. Takie kraje jak Węgry, Szwecja, Finlandia i Rumunia nadal bazują na spalaniu biomasy drzewnej, aby osiągnąć ponad połowę swoich celów w zakresie energii odnawialnej. Dla porównania państwa członkowskie takie jak Irlandia, Malta i Cypr prawie w ogóle nie używają biomasy (patrz rysunek 2).

Jak już wspomniano, istnieją mocne przesłanki ku temu, aby rządy UE inwestowały w czystsze źródła energii odnawialnej zamiast zastępować paliwa kopalne drewnem. Zapobiegłoby to nie tylko negatywnym finansowym, środowiskowym, zdrowotnym i gospodarczym oddziaływaniom sektora biomasy, lecz także ułatwiłoby prowadzenie spójniejszej polityki energetycznej w całej UE i służyłoby, zamiast utrudniać, koniecznemu przejściu na czysty i zrównoważony system energetyczny.

„Włączenie emisji ze spalania biomasy mogło wygenerować dodatkowe 596 mln ton CO₂ w 2020 r. – zwiększając ilość emisji wytworzoną przez sektor energetyczny UE o 22%, tj. do 3297 mln ton”.

Oszacowany przez Fern udział biomasy drzewnej w zużyciu energii odnawialnej w państwach członkowskich UE w 2020 r.

Źródła: Wspólne Centrum Badawcze UE, Eurostat

		Paliwa stałe z biomasy użyte w produkcji energii elektrycznej (ktoe)	Paliwa stałe z biomasy użyte do ogrzewania i chłodzenia (ktoe)	Paliwa stałe z biomasy ogółem (ktoe)	Udział biomasy pierwotnej w ogólnym zużyciu biomasy do ogrzewania i produkcji energii elektrycznej w 2017 r.	Zużycie pierwotnej biomasy leśnej w 2020 r. (ktoe)	Łączne zużycie energii odnawialnej w 2020 r. (ktoe)	Udział zużycia pierwotnej biomasy leśnej w krajowym zużyciu energii odnawialnej w 2020 r.	Udział biomasy stałej w krajowym zużyciu energii odnawialnej w 2020 r.
MT	Malta	0,0	1,4	1,4	21,62%	0,3	56,1	0,5 %	2,50%
CY	Cypr	0,0	36,5	36,5	10,71%	3,9	273,9	1,4 %	13,33%
IE	Irlandia	37,2	179,7	216,9	25,15%	54,5	1 551,3	3,5 %	13,98%
LU	Luxemburg	22,8	123,5	146,3	21,14%	30,9	358,9	8,6 %	40,76%
SE	Szwecja	816,5	8 130,0	8 946,5	24,40%	2 183,2	20 690,4	10,6 %	43,24%
BE	Belgia	285,4	1 169,5	1 454,9	32,81%	477,3	4 391,0	10,9 %	33,13%
ES	Hiszpania	390,5	3 658,4	4 048,9	47,90%	1 939,5	16 458,2	11,8 %	24,60%
NL	Niderlandy	497,4	1 024,8	1 522,2	42,37%	645,0	5 326,8	12,1 %	28,58%
AT	Austria	258,0	3 977,5	4 235,5	28,86%	1 222,4	9 893,8	12,4 %	42,81%
DE	Niemcy	965,3	10 148,0	11 113,3	46,45%	5 161,9	40 044,2	12,9 %	27,75%
PT	Portugalia	275,7	1 822,6	2 098,3	41,58%	872,6	5 471,1	15,9 %	38,35%
EL	Grecja (dane tymczasowe)	1,8	858,8	860,6	75,50%	649,7	3 405,8	19,1 %	25,27%
FI	Finlandia	925,2	6 841,0	7 766,2	28,09%	2 181,3	10 901,1	20,0 %	71,24%
FR	Francja	340,4	8 821,1	9 161,5	58,40%	5 350,6	26 502,9	20,2 %	34,57%
IT	Włochy	384,4	7 033,6	7 418,0	62,59%	4 643,2	21 900,5	21,2 %	33,87%
DK	Dania	369,9	2 464,6	2 834,5	47,15%	1 336,5	5 948,3	22,5 %	47,65%
LV	Łotwa	44,7	1 242,6	1 287,3	34,36%	442,3	1 687,9	26,2 %	76,27%
SK	Słowacja	96,3	1 026,8	1 123,1	45,00%	505,4	1 872,5	27,0 %	59,98%
SI	Słowenia	13,3	501,7	515,0	60,53%	311,7	1 120,1	27,8 %	45,98%
RO	Rumunia	42,4	3 431,5	3 473,9	50,00%	1 737,0	6 060,8	28,7 %	57,32%
EE	Estonia	150,1	762,7	912,8	43,56%	397,6	1 157,9	34,3 %	78,83%
PL	Polska	596,1	7 892,2	8 488,3	50,00%	4 244,2	11 926,5	35,6 %	71,17%
LT	Litwa	32,1	1 145,5	1 177,6	50,00%	588,8	1 518,8	38,8 %	77,53%
HR	Chorwacja	48,1	1 150,2	1 198,3	73,60%	881,9	2 090,9	42,2 %	57,31%
CZ	Czechy	214,9	2 796,2	3 011,1	73,60%	2 216,0	4 507,6	49,2 %	66,80%
BG	Bułgaria	126,0	1 296,2	1 422,2	95,92%	1 364,2	2 430,7	56,1 %	58,51%
HU	Węgry	143,1	1 614,4	1 757,5	95,76%	1 682,9	2 567,0	65,6 %	68,47%
Razem EU 27					86 228,6	41 124,9	210 115,0	19,6 %	41,0%

Jeśli kraje będą przestrzegały hierarchii postępowania z odpadami zamiast dotować spalanie całych drzew, będą mogły skupić się na zachętach do produkcji energii z pyłu drzewnego oraz innych odpadów wytwarzanych przez zakłady przetwórstwa drewna takie jak ten tartak sosnowy.

2. Transpozycja dyrektyw RED II i RED III: wymagania i możliwości

Chociaż dyrektywa RED III daje państwom członkowskim swobodę decydowania o wsparciu finansowym dla branży biomasy bez naruszania reguł rynku wewnętrznego i zasad pomocy państwa, kraje nie są zobowiązane do udzielania takiego wsparcia. Innymi słowy, państwa członkowskie nie mają obowiązku zapewniania środków zachęcających do spalania drewna i mogą zaprzestać stosowania dotychczasowych zachęt. Ten wybór daje państwom członkowskim istotną możliwość wygaszania wsparcia publicznego dla branży biomasy drzewnej. Przykładem jest Królestwo Niderlandów, w którym w 2021 r. **podjęto decyzję** o zaprzestaniu dalszego wspierania kilkudziesięciu mających powstać instalacji spalających biomasę drzewną.

Zgodnie z dyrektywą RED II państwa członkowskie mogą zapewniać wsparcie finansowe dla spółek energetycznych spalających drewno, o ile drewno, z którego korzystają te spółki, spełnia kryteria zrównoważonego rozwoju określone w dyrektywie (instalacje, w których spalane jest takie drewno, mają określoną minimalną sprawność, a ogólna redukcja emisji gazów cieplarnianych osiąga minimalny próg w porównaniu do paliw kopalnych).

Kryteria zrównoważonego rozwoju dotyczące biomasy leśnej zawarte w dyrektywie RED II i wprowadzone w celu wskazania rodzajów drewna, które może być spalane przez operatorów energetycznych pragnących korzystać z zachęt przeznaczonych dla wytwórców energii odnawialnej, miały na celu zapewnienie:

- legalności pozyskiwania surowca;
- regeneracji lasów w obszarach pozyskiwania;
- uregulowania obszarów chronionych;
- ochrony bioróżnorodności;
- ochrony jakości gleby;
- zachowania długoterminowej zdolności produkcyjnej lasu; oraz
- spełnienia wymagań dotyczących emisji CO₂ i ich usuwania zgodnie z rozporządzeniem LULUCF.

Emisje CO₂ ze spalania drewna spełniającego ww. kryteria zrównoważonego rozwoju zostały wyłączone z unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji (dla wszystkich operatorów energetycznych podlegających temu systemowi), ale emisje z surowców z biomasy, które nie spełniały takich kryteriów, były traktowane jak emisje pochodzące z paliw kopalnych (podmioty gospodarcze musiały zatem nabywać odpowiednie jednostki emisji CO₂).

Kryteria te nie zapewniły jednak zrównoważonego rozwoju branży biomasy drzewnej, gdyż ich spełnienie opiera się na analizie ryzyka i koncentruje na zgodności z przepisami, a nie zrównoważonym charakterze efektów działalności tej branży.

Innymi słowy, operatorzy energetyczni pragnący wykazać zgodność z kryteriami dyrektywy RED II w zakresie zrównoważonego rozwoju musieli dowieść, że ramy prawne w kraju pochodzenia drewna, którego używali, stawiały te same cele, co wspomniana dyrektywa. Musieli wykazać spełnienie kryteriów dyrektywy RED II jedynie wtedy, gdy nie istniały krajowe przepisy regulujące gospodarkę leśną w państwie pochodzenia – co ma miejsce dość rzadko.

Zgodnie z dyrektywą RED II państwa członkowskie musiały przeprowadzić analizę ryzyka, aby sprawdzić, czy ustawodawstwo państwa pochodzenia paliwa oraz jego implementacja spełniają kryteria dyrektywy¹⁹. Pozytywny wynik oznaczał, że całość biomasy drzewnej pochodzącej z tego kraju była uznawana za spełniającą wymagania.

Państwa członkowskie nie są obowiązane do tworzenia zachęt do spalania drewna i mogą zaniechać dalszego stosowania wcześniejszych zachęt

■ 19 Artykuł 30 ust. 3 dyrektywy RED II.

Na mocy dyrektywy RED II państwa członkowskie „[wymagały] od podmiotów gospodarczych wykazania spełnienia kryteriów zrównoważonego rozwoju i ograniczania emisji gazów cieplarnianych” oraz „[podejmowały] środki w celu zapewnienia, aby podmioty gospodarcze przedkładały wiarygodne informacje”, choć nie określono żadnych szczegółowych sposobów realizacji tego zapisu przez państwa członkowskie.

Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2022/2448 w sprawie RED II miało na celu wyjaśnienie sposobów stosowania kryteriów zrównoważonego rozwoju, ale nie wskazało konkretnych działań, które miały być podjęte przez państwa członkowskie, aby zapewnić ich spełnienie przez podmioty gospodarcze, zamiast tego opierając się na systemach certyfikacji zewnętrznej **uznanych** przez Komisję Europejską. Opieranie się na systemach certyfikacji było źródłem pewnych wyzwań w sektorze leśnictwa, gdzie **wykazano**, że niektóre z takich programów były **obarczone** strukturalnymi konfliktami interesów, niską jakością wdrożenia i/lub rzetelnością.

Dyrektywa RED III co do zasady powiela założenia RED II, uzupełniając je o kilka ogólnych zasad, doprecyzowując wiele ich elementów (w szczególności kryteria zrównoważonego rozwoju i redukcji emisji gazów cieplarnianych) oraz wprowadza bardziej restrykcyjne dodatkowe przepisy – miejscami dając państwom członkowskim spory zakres swobody w ich wdrożeniu:

- Obecnie wprowadzenie zasady kaskadowego wykorzystania biomasy wymaga od państw członkowskich opracowania systemów wsparcia dających pierwszeństwo nieenergetycznym zastosowaniom biomasy (z pewnymi wyjątkami), co ma na celu priorytetowe traktowanie branży tworzących wartość dodaną w sektorze drewna²⁰.
- Państwa członkowskie muszą zapewnić zgodność między planowanym wykorzystaniem biomasy a swoimi krajowymi celami w zakresie pochłaniania dwutlenku węgla²¹.
- Wprowadza się powszechny zakaz finansowego wspierania energii elektrycznej uzyskanej ze spalania drewna w instalacjach wytwarzających wyłącznie energię elektryczną (z pewnymi wyjątkami).²²
- Wprowadza się powszechny zakaz wspierania energii uzyskanej z niektórych rodzajów surowców z biomasy.²³

Zasadniczo jednak dyrektywa RED III zakłada znaczne przyspieszenie rozwoju odnawialnych źródeł energii, przyjmując ogólny cel w zakresie energii odnawialnej wynoszący 42,5% do 2030 r. oraz krajowe cele „zgodne z orientacyjnym celem wynoszącym co najmniej 49% udziału energii odnawialnej” w sektorze budynków.²⁴ Chociaż jak najszybsze wycofanie paliw kopalnych niezwykle ważne, a cele z nim związane idą naszym zdaniem we właściwym kierunku, zabezpieczenia zrównoważonego

20 Artykuł 3 ust. 3 dyrektywy RED III.

21 Artykuł 29 ust. 7a–7c dyrektywy RED III.

22 Artykuł 3 ust. 3d dyrektywy RED III.

23 Artykuł 3 ust. 3c lit. a) dyrektywy RED III.

24 Artykuł 15a ust. 1 dyrektywy RED III.

charakteru biomasy leśnej nie zostały wystarczająco rozwinięte w przyjętej wersji dyrektywy RED III. Oznacza to, że niezwykle istotne jest przyjęcie przez państwa członkowskie lepszych środków przy transponowaniu przepisów dyrektywy w celu uniknięcia sytuacji, w której wyższe wartości docelowe i odpowiadające im zachęty doprowadzą do pogorszenia negatywnych lokalnych, krajowych i unijnych oddziaływań branży biomasy.

2.1 Obszary przyspieszonego rozwoju energii ze źródeł odnawialnych

Odzwierciedlająca ambitne cele w zakresie energii odnawialnej dyrektywa RED III zachęca również państwa członkowskie do tworzenia „obszarów przyspieszonego rozwoju energii ze źródeł odnawialnych”,²⁵ które wymagają oceny wpływu na środowisko (oraz innych kontroli) jedynie początkowo, ponieważ przy dalszych projektach dotyczących energii odnawialnej są zwolnione ze spełnienia niektórych wymagań unijnego prawa ochrony środowiska. Takie obszary muszą być uwzględnione w oficjalnych planach przyjętych właściwe organy krajowe w terminie do 27 miesięcy od wejścia w życie dyrektywy RED III. Zważywszy na zagrożenia związane z branżą biomasy, państwa członkowskie mogą – i powinny – wykluczyć zakłady spalające biomasę z ww. „obszarów przyspieszonego rozwoju energii ze źródeł odnawialnych” w swojej transpozycji przepisów dyrektywy RED III do prawa krajowego.

Jak stwierdzono na wstępie, niniejszy przewodnik nie stanowi próby odniesienia się do szerszych zagrożeń i możliwości związanych z wprowadzeniem w życie obszarów przyspieszonego rozwoju energii ze źródeł odnawialnych poza specyficznym kontekstem wykorzystania biomasy drzewnej do wytwarzania energii.

2.2 Wdrożenie zasady kaskadowego wykorzystania biomasy

Już w dyrektywie RED II **określono**, że systemy wsparcia powinny być „opracowywane z należyтым uwzględnieniem hierarchii postępowania z odpadami określonej w art. 4 dyrektywy 2008/98/WE, by zapobiec wystąpieniu nadmiernych zakłóceń na rynkach surowców”.

Dyrektywa RED III idzie o krok dalej, przyjmując obecnie definicję zasady kaskadowego wykorzystania biomasy, wprowadzonej jako fundamentalna koncepcja wyznaczająca kierunek wykorzystania biomasy drzewnej w gospodarce:

²⁵ Artykuł 15c dyrektywy RED III.

„Państwa członkowskie opracowują systemy wsparcia w odniesieniu do energii z biopaliw, biopłynów i paliw z biomasy w taki sposób, aby uniknąć tworzenia zachęt dla ścieżek, które nie spełniają kryteriów zrównoważonego rozwoju, oraz zakłócania konkurencji na rynkach surowców w celu zapewnienia wykorzystania biomasy drzewnej stosownie do jej najwyższej ekonomicznej i środowiskowej wartości dodanej zgodnie z następującą hierarchią priorytetów:

- (a) produkty drewnopochodne;
- (b) przedłużanie cyklu życia produktów drewnopochodnych;
- (c) ponowne użycie;
- (d) recykling;
- (e) bioenergia; oraz
- (f) trwałe składowanie.”²⁶

Istnieją zarówno środowiskowe, jak i gospodarcze przesłanki do wprowadzenia tej reguły: lasy magazynują węgiel (zamiast uwalniać go do atmosfery – do czego dochodzi podczas spalania drewna – a działalność branży produktów drewnopochodnych jest korzystna dla gospodarki UE).

Aby dostosować wprowadzenie w życie zasady kaskadowego wykorzystania do miejscowych warunków, państwa członkowskie mogą odstąpić od tej zasady, gdy żadne inne zastosowanie biomasy nie jest opłacalne ekonomicznie ani właściwe pod względem środowiskowym, a w należycie uzasadnionych okolicznościach, takich jak zapobieganie pożarom lub sytuacje, gdy „lokalny przemysł jest z ilościowego lub technicznego punktu widzenia niezdolny do wykorzystywania biomasy leśnej w celu uzyskania gospodarczej i środowiskowej wartości dodanej wyższej niż produkcja energii”.²⁷

Dyrektywa RED III zawiera również poradnik praktyczny na temat wprowadzenia w życie zasady kaskadowego wykorzystania biomasy: zabrania wspierania finansowego energii wytwarzanej z „przemysłowego drewna okrągłego”. Państwa członkowskie muszą jednak przyjąć własną definicję tego terminu i zrobić to w sposób uwzględniający wszelkie rodzaje drewna, które mogłyby być używane przez lokalny przemysł (bez ograniczania go jedynie do przemysłowego drewna okrągłego).

Co więcej, państwa członkowskie mogą wprowadzić zasady dotyczące procesu podejmowania decyzji o wykorzystaniu drewna okrągłego do produkcji energii w poszczególnych przypadkach. Przyjmując takie zasady, państwa członkowskie powinny pamiętać, że wyłączenie danego rodzaju drewna okrągłego z zasady kaskadowego wykorzystania biomasy (i dopuszczenie spalania drewna okrągłego w celach energetycznych) musi spełniać wymagania określone przez Trybunał Sprawiedliwości UE, **który orzekł**, że tego rodzaju odstępstwa należy interpretować ściśle, aby nie pozbawić

²⁶ Artykuł 3 ust. 3 dyrektywy RED III

²⁷ Artykuł 3 (3a i 3b) dyrektywy RED III

Kvarteret Taklampan,
blok mieszkalny w pobliżu
Sztokholmu (Szwecja),
w którym drewno zostało
użyte do dekoracji,
konstrukcji, termoizolacji
i jako okładzina elewacyjna.

znaczenia zasad ogólnych.²⁸ Dobry punkt odniesienia stanowi sposób wprowadzenia w życie przez Flandrię (region Belgii) zasady kaskadowego wykorzystania biomasy (zgodnie z RED II) (patrz poniższe studium przypadku).

Dodatkowe środki dla zapewnienia właściwego wdrożenia zasady kaskadowego wykorzystania biomasy mogą uwzględniać polityki promowania ograniczające zapotrzebowanie na energię (a tym samym na biomasę drzewną), wprowadzając ścisłe przepisy dotyczące sortowania i recyklingu odpadów drewna (w celu wyłączenia drewna zdatnego w celach przemysłowych innych niż energetyczne) oraz zachęcając do poprawy wydajności przetwarzania drewna (w celu zwiększenia ilości odzyskiwanego drewna przemysłowego i ograniczenia ilości uznawanej za „odpady” zdatnych wyłącznie do spalania jako biomasa). Podobnie jak w przypadku bardziej racjonalnego przetwarzania drewna: wydajniejsze przetwarzanie drewna może zwiększyć ogólną efektywność przemysłu, zmniejszyć obciążenie lasów i ograniczyć ilość produktów ubocznych przeznaczonych do spalania w sektorze energetycznym. Państwa członkowskie mogą ponadto rozważyć wprowadzenie zachęt gospodarczych stymulujących rozwój inicjatyw na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym.

²⁸ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 28 października 2022 r. w sprawie C-435/22 PPU (ECLI:EU:C:2022:852), 120-121 i przytoczone orzecznictwo.

Wprowadzenie w życie zasady kaskadowego wykorzystania biomasy we Flandrii

W Belgii wdrażaniem zasady kaskadowego wykorzystania biomasy zajmują się regiony na poziomie poniżej szczebla krajowego. Region Flandrii przyjął **podejście** ograniczające zachęty na rzecz wykorzystania biomasy do pozycji z listy biomasy z kategorii „innych niż przemysłowe” i wyłączając dotacje dla energii wytwarzanej z „drewna przemysłowego” (dotacje na wykorzystanie biomasy pochodzącej ze „strumieni drewna nieużywanego jako surowiec przemysłowy”).

Do kategorii biomasy drzewnej „innych niż przemysłowe” należą kora, drobny pył (<0,2 milimetra (mm), drobne ścinki, małe gałęzie (długość poniżej 4 centymetrów (cm) dla obu kategorii) lub pniaki (maks. 30 cm nad poziomem gruntu; energia ze spalania pniaków jest obecnie wyłączona ze wsparcia zgodnie z dyrektywą RED III).

We Flandrii „drewno przemysłowe” określa się jako efekt procesu, w którym uczestniczą zarówno flamandzkie urzędy energetyki i gospodarki odpadami, jak i pozostałe branże wykorzystujące drewno. Przebiega on następująco:

- producenci energii przedkładają dokumentację przekazaną im przez dostawców drewna Flamandzkiej Agencji Energetyki;
- agencja udostępnia te dokumentację do zaopiniowania przez organizacje zrzeszające przedstawicieli branż: papierniczej, płyt drewnopochodnych, meblarskie i obróbki drewna (Cobelpa oraz Fedindustria) (w terminie 30 dni), jak również OVAM (flamandzkiemu państwowemu urzędowi gospodarki odpadami).

Jeśli branże te zgłoszą sprzeciw i będą potrafiły wykazać, że mogłyby wykorzystać dane zasoby drewna, Flamandzka Agencja Energetyki wydaje negatywną opinię.

Brak odpowiedzi lub niewykazanie możliwości innego wykorzystania drewna oznacza, że agencja udziela pozytywnej opinii.

Zgodna pozytywna odpowiedź wszystkich stron biorących udział w takiej konsultacji jest wiążąca dla flamandzkiego rządu, który następnie przyznaje **certyfikaty środowiskowe** (jest to jeden z podstawowych sposobów, w jaki Belgia wspiera producentów energii odnawialnej) producentom energii na wytwarzanie energii ze spalania drewna. Jeśli jednak jedna z organizacji branżowych potrafi dowieść, że dana branża może wykorzystać drewno, certyfikacja środowiskowa nie ma miejsca.

2.3 Warunki wspierania instalacji spalania biomasy

Niektóre państwa członkowskie udzielają znacznego wsparcia finansowego instalacjom spalania biomasy, które muszą spełnić kryteria wymienione na zbiorczej liście. W myśl dyrektywy RED II jedynie instalacje o mocy przekraczającej 20 MW musiały spełniać zawarte w niej warunki zrównoważonego rozwoju i redukcji emisji gazów cieplarnianych dotyczącej biomasy. Dyrektywa RED III idzie dalej, obniżając ten próg do 7,5 MW.²⁹

Zgodnie z dyrektywami RED II i RED III (odpowiedni przepis, tj. artykuł 11, nie uległ zmianie) państwa członkowskie muszą ograniczyć swoje wsparcie do instalacji spełniających wymóg minimalnej sprawności:

- wszystkim instalacjom spalającym drewno oraz instalacjom o nominalnej mocy cieplnej poniżej 50 MW przysługuje wsparcie bez konieczności uzyskania określonej sprawności energetycznej – chociaż państwa członkowskie mogą również nałożyć wymogi dotyczące sprawności energetycznej dla mniejszych instalacji;
- instalacje o nominalnej mocy cieplnej co najmniej 50 MW muszą spełnić więcej kryteriów, określonych jeszcze w dyrektywie RED II. Muszą działać jako instalacje kogeneracyjne (wytwarzające zarówno energię elektryczną, jak i ciepło), korzystać z technologii BECCS (jeśli i kiedy zostanie wdrożona) lub, jeśli wytwarzają jedynie energię elektryczną i podlegają jednemu z ww. wyjątków, osiągać:
  - w przypadku instalacji o mocy od 50 do 100 MW: poziom sprawności energetycznej powiązane z najlepszymi dostępnymi technikami (BAT) dla dużych obiektów energetycznego spalania (wymienionymi w **rozporządzeniu wykonawczym Komisji (UE) 2017/1422**); lub
  - dla instalacji o mocy powyżej 100 MW: sprawność energetyczną netto wynoszącą co najmniej 36%.

Dyrektywa RED III wprowadziła nowe ograniczenia dotyczące wsparcia w formie dotacji dla instalacji wytwarzających wyłącznie energię elektryczną – z pewnymi wyjątkami nie mogą one obecnie otrzymywać bezpośredniego wsparcia finansowego. Dyrektywa wprowadza także powszechny zakaz bezpośredniego wspierania finansowego energii wytwarzanej z określonych wrażliwych surowców z biomasy.

Państwa członkowskie, jeśli chcą, mogą wyjść poza wspomniane minimalne wymagania.

Tzw. klauzula praw nabytych³⁰ umożliwia państwom członkowskim dalsze wspieranie instalacji spalania biomasy, które były wspierane przed wejściem w życie dyrektywy RED III, zgodnie z kryteriami zrównoważonego rozwoju i redukcji emisji gazów cieplarnianych

²⁹ Artykuł 29 ust. 2 dyrektywy RED III

³⁰ Artykuł 29 ust. 15 dyrektywy RED III

zawartymi w dyrektywie RED II na dzień 29 września 2020 r. (najpóźniej) do końca 2030 r., ale przy spełnieniu ścisłego warunku dodatkowego: wsparcie to musiało zostać udzielone „w formie wsparcia długoterminowego, w odniesieniu do którego ustalono stałą kwotę na początku okresu wsparcia, a także pod warunkiem, że istnieje mechanizm korekty uniemożliwiający nadmierną rekompensatę”.

2.3.1 ZAKAZ WSPIERANIA WYTWARZANIA ENERGII ELEKTRYCZNEJ Z BIOMASY

Dyrektywa RED III wprowadza poważne ograniczenia dotyczące instalacji wytwarzających z biomasy wyłącznie energię elektryczną, zakazując ich dalszego wspierania finansowego przez państwa członkowskie w przypadku spalania biomasy leśnej (zdefiniowanej w artykule 2 jako „biomasa z leśnictwa”).³¹

Przesłanką jest nieefektywność procesu produkcji energii elektrycznej przez spalanie drewna (średnia skuteczność **30%**). Zakaz ten dotyczy zarówno instalacji wykorzystujących wyłącznie biomasę, jak i instalacji współspalania.

Od ww. zakazu przewidziano trzy wyjątki dla instalacji:

- zlokalizowanych w „regionach objętych sprawiedliwą transformacją” (patrz zielone strefy na **mapie** poniżej (rysunek 4)),
- korzystających z technologii BECCS (jeśli kiedykolwiek zostanie wdrożona),³²
- znajdujących się w regionie najbardziej oddalonym (Gwadelupa, Gujana Francuska, Martynika, Reunion, Wspólnota Saint-Barthélemy, Saint-Martin, Azory, Madera i Wyspy Kanaryjskie) (choć ten wyjątek zostanie uznany za wycofany tak szybko, jak tylko możliwe bez stwarzania zagrożenia dla niezawodności lokalnych dostaw energii, co muszą zdefiniować odpowiedzialne państwa członkowskie (Francja, Hiszpania, Portugalia)).

Dyrektywa RED III określa, że korzyści podatkowe nie są uznawane za bezpośrednie wsparcie finansowe.

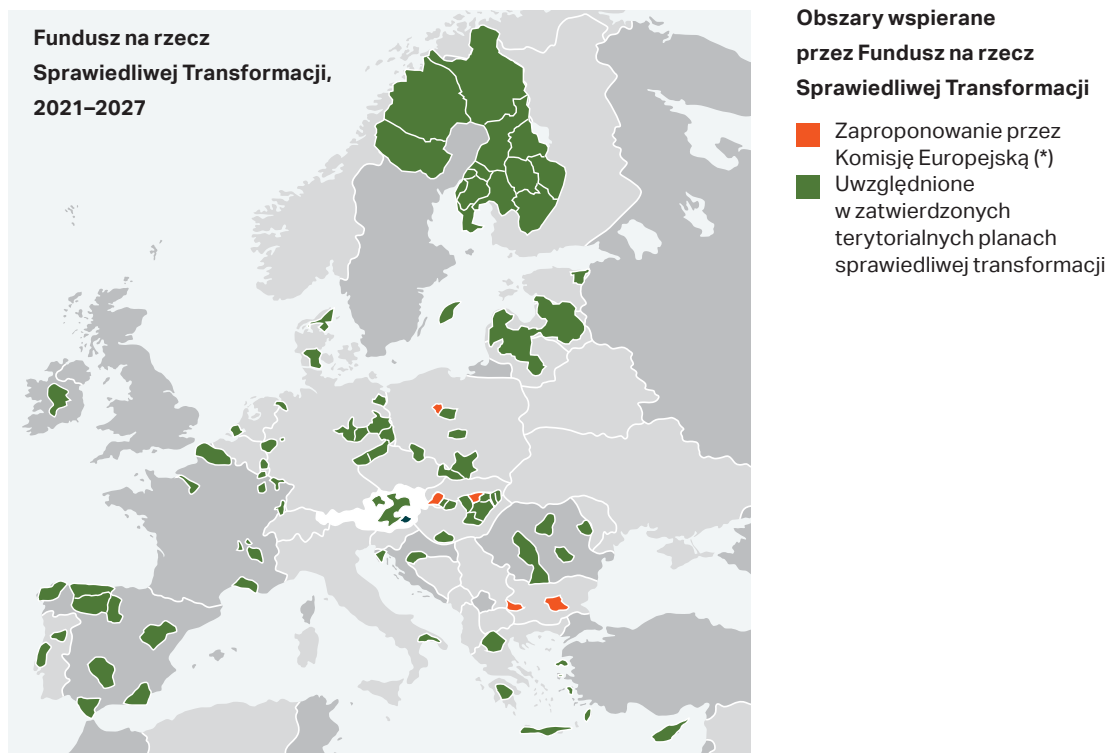
³¹ Artykuł 3 ust. 3 lit. b) dyrektywy RED III.

³² Należy zauważyć, że **w żadnej elektrowni na świecie** nie działa komercyjna instalacja wychwytyjąca CO₂ ze spalania drewna. Wydaje się dla instalacji spalających biomasę **nie ustalono jeszcze** zadowalającego procesu chemicznej oddzielenia CO₂ ze spalin wytwarzanych podczas spalania drewna.

Rysunek 4: Obszary UE objęte sprawliwą transformacją.

2.3.2 KRYTERIA REDUKCJI EMISJI GAZÓW CIEPLARNIANYCH

Dyrektywa RED II wprowadziła kryteria redukcji emisji gazów cieplarnianych, tj. próg redukcji emisji, który instalacje spalania biomasy muszą osiągnąć w porównaniu ze scenariuszem spalania paliw kopalnych. **Dyrektywa RED III wyznacza wyższe kryteria emisji gazów cieplarnianych.**³³ Dopóki jednak emisje ze spalania drewna są traktowane jako emisje zerowe (jest tak w przypadku wszystkich paliw z biomasy drzewnej spełniających kryteria zrównoważonego rozwoju wg dyrektywy RED III), **kryteria te nie uwzględniają emisji z samego spalania biomasy**, a jedynie wytworzone w łańcuchu dostaw biomasy.

Zmienione kryteria zależą od mocy instalacji oraz daty jej uruchomienia:

- w przypadku **nowych instalacji**, które zostaną uruchomione **po wejściu w życie dyrektywy RED III (grudzień 2023 r.)**, redukcja emisji powinna wynosić co najmniej 80%;

■ 33 Artykuł 29 ust. 10 dyrektywy RED III.

- w przypadku **istniejących instalacji** o całkowitej nominalnej mocy cieplnej wynoszącej co najmniej 10 MW, które zostały oddane do eksploatacji między 1 stycznia 2021 r. a dniem wejścia w życie dyrektywy RED III, redukcja emisji musi wynosić co najmniej 70% do 31 grudnia 2029 r. i co najmniej 80% od 1 stycznia 2030 r.;
- w przypadku istniejących instalacji o całkowitej nominalnej mocy cieplnej wynoszącej co najmniej 10 MW, które zostały oddane do eksploatacji przed 31 grudnia 2020 r., redukcja emisji musi wynieść co najmniej 80% po 15 latach eksploatacji, najwcześniej od 1 stycznia 2026 r., a najpóźniej od 31 grudnia 2029 r.

Wyższy, 80-procentowy poziom redukcji może nie dotyczyć pelletu drzewnego importowanego z Ameryki Północnej, którego oddziaływanie na klimat jest **jednym z najgorszych**, ale nie ma pewności, czy nawet wymóg zakładający 80-procentową redukcję wyeliminowałby względnie wysokie emisje generowane w łańcuchu dostaw. Dla większej pewności, państwa członkowskie mogą przyjąć pewien próg, który umożliwiłby wyłączenie przynajmniej biomasy importowanej z odległych lokalizacji, tak jak zrobiono to w 2018 r. w Zjednoczonym Królestwie, **wprowadzając** limit emisji gazów cieplarnianych 29 kg ekwiwalentu CO₂ na megawatogodzinę (kg CO₂e/MWh) dla nowych projektów mogących ubiegać się o kontrakty na transakcje różnicowe.³⁴ Ten próg, zakładający **poziom bazowy** 850 kg CO₂e/MWh, odpowiada 96-procentowemu progowi redukcji emisji.

Państwa członkowskie mogą przyjąć próg, który zapewni co najmniej wyłączenie importu biomasy z odległych lokalizacji”

2.4 Warunki wspierania energii pochodzącej z paliw biomasy drzewnej

Podobnie jak instalacje spalania biomasy, które muszą spełnić kryteria sprawności i redukcji emisji, aby uzyskać wsparcie od rządu, spalane przez nie paliwa z biomasy również muszą spełnić określone „kryteria zrównoważonego rozwoju”.

Dyrektywa RED III niejako zawężyła te kryteria, dodając listę surowców z biomasy bezwzględnie wyłączonych z zachęt na rzecz wykorzystania biomasy.

³⁴ Według **obliczeń** wykonanych przez amerykańską organizację pozarządową Partnership for Policy Integrity (PFPI) na podstawie danych branżowych, średnie emisje z łańcucha dostaw (cykl życia paliwa) dla biomasy drzewnej w elektrowni Drax w Zjednoczonym Królestwie, które sprowadza ponad 95% biomasy z zagranicy, w okresie od 2012 do 2017 r. wyniosły 128 kg CO₂e/MWh.

2.4.1 ZAKAZ BEZPOŚREDNIEGO WSPIERANIA FINANSOWEGO ENERGII WYTWARZANEJ Z NIEKTÓRYCH SUROWCÓW Z BIOMASY DRZEWNEJ

Dyrektywa RED III stanowi, że wszelka energia uzyskana ze spalania „kłód tartacznych, kłód forniowych, przemysłowego drewna okrągłego, korzeni i pniaków” nie może uzyskać bezpośredniego wsparcia finansowego.³⁵

Dwie pierwsze kategorie mają na celu wprowadzenie w życie zasady kaskadowego wykorzystania biomasy: kłody tartaczne i forniowe zwykle posiadają wyższą wartość rynkową niż paliwa z biomasy, chociaż **niewielka część** surowców przemysłowych z biomasy pochodzi z drewna jakości tartacznej przetworzonego na pellet i zrębki – praktyka, która stała się zyskowna dzięki zachętom na rzecz wykorzystania biomasy i wysokim cenom energii. Wyłączenie wsparcia dla energii wytwarzanej ze spalania kłód tartacznych i kłód forniowych ma na celu zaprzestanie takich praktyk.

Dyrektywa RED III definiuje „przemysłowe drewno okrągłe” jako „kłody tartaczne, kłody skrawane, papierówkę (w formie okrągłej lub rozszczepionej), a także inne drewno okrągłe nadające się do celów przemysłowych, z wyjątkiem drewna okrągłego, którego cechy charakterystyczne, takie jak gatunek, wymiary, prostoliniowość i gęstość węzłów, czynią je nieodpowiednim do zastosowań przemysłowych zgodnie z definicją i należywym uzasadnieniem państw członkowskich stosownie do odpowiednich warunków leśnych i rynkowych”.³⁶

Definicja ta jest efektem politycznego kompromisu między Parlamentem Europejskim a Radą Europejską zamiast zaproponowanego przez Parlament wyłączenia „pierwotnej biomasy leśnej”, które dla niektórych państw członkowskich było niedopuszczalne. Idea polega tu na wprowadzeniu w życie zasady kaskadowego wykorzystania biomasy przez wyłączenie ze środków zachęty na rzecz biomasy wszelkich rodzajów drewna, które mogłyby zostać użyte przez inne branże, np. produkcję papieru, tektury, płyt, chemikaliów, materiałów budowlanych czy izolacyjnych.

Państwa członkowskie muszą uzasadnić wykorzystanie (zdefiniowanego wyżej) przemysłowego drewna okrągłego do produkcji energii.

Sposób wprowadzenia przez Flandrię w życie zasady kaskadowego wykorzystania biomasy (opisany wcześniej), w myśl którego miejscowe branże wykorzystujące drewno sprawdzają dostawców surowców drzewnych dla branży biomasy w celu uzyskania środków zachęty do wykorzystania biomasy od władz, stanowi dobry przykład praktycznego rozwiązania systemowego, umożliwiającego dynamiczne reagowanie na bieżące i przyszłe warunki lokalne.

Zakaz spalania „pniaków i korzeni” ma na celu zapobiec najbardziej negatywnym skutkom zachęt do wykorzystania biomasy dla ekosystemów leśnych, gdyż pozyskiwanie pniaków

³⁵ Artykuł 3 ust. 3c dyrektywy RED III.

³⁶ Artykuł 2 ust. 1a dyrektywy RED III.

Według Wspólnego Centrum Badań UE, zaledwie połowa drewna wykorzystywanego do bioenergii pochodzi z pozostałości poprodukcyjnych z przemysłu meblowego i odpadów konsumenckich – wśród pozostałej części co najmniej 37% pochodzi z pniaków, wierzchołków i gałęzi itp., a pochodzenie 14% jest nieznanie (prawdopodobnie nie są to pozostałości)

i korzeni jest niewspółmiernie szkodliwe dla gleb leśnych oraz regeneracji i odporności lasów.

2.4.2 KRYTERIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU DOTYCZĄCE PALIW Z BIOMASY DRZEWNEJ

Dyrektywa RED III zachowała w ogólnym zarysie kryteria dyrektywy RED II dotyczące biomasy leśnej (w tym podejście oparte na analizie ryzyka/„próbie legalności” oraz poleganie na systemach dobrowolnej certyfikacji). Nowa dyrektywa wnosi natomiast więcej szczegółów i wymagań do kryteriów zrównoważonego pozyskiwania i użytkowania gruntów i leśnictwa (z elementami, które są wiążące na poziomie innym niż tylko legalność), dodając ponadto kryterium „stref wyłączonych”.

Można jednak wyróżnić następujące wymagania minimalne: państwa członkowskie mogą, według własnego uznania, przyjąć dodatkowe kryteria zrównoważonego rozwoju.³⁷ Stanowisko Parlamentu Europejskiego zakładało całkowite wyłączenie pierwotnej biomasy drzewnej³⁸ z kryteriów zrównoważonego rozwoju zawartymi

³⁷ Artykuł 29 ust. 14 dyrektywy RED III.

³⁸ Komisja Środowiska Parlamentu Europejskiego przyjęła następującą definicję pierwotnej biomasy drzewnej, uwzględniającą wyjątki mające zastosowanie w przypadku zapobiegania pożarom i zapobiegania aktywności szkodników:

„pierwotna biomasa drzewna: oznacza każde drewno okrągłe, które jest wycinane lub w inny sposób pozyskiwane i usuwane. Składa się ona z drewna usuniętego, tj. z drewna usuniętego z lasów, w tym z drewna odzyskanego w wyniku naturalnego obumarcia oraz drewna pochodzącego z wycinki i procesu pozyskiwania. Obejmuje ona drewno usunięte wraz z korą lub bez kory, w tym drewno usunięte w formie okrągłej lub podzielone, zgrubnie obrobione lub w innej formie, np. gałęzie, korzenie, pniaki i obrzęki pnia (jeżeli zostały one pozyskane), oraz drewno z grubsza ukształtowane lub zastrzone.

Nie obejmuje to biomasy drzewnej uzyskanej w ramach zrównoważonych środków zapobiegania pożarom lasów na obszarach wysokiego zagrożenia pożarowego, biomasy drzewnej pozyskanej w wyniku wprowadzenia środków bezpieczeństwa drogowego ani biomasy drzewnej pozyskanej z lasów dotkniętych kłeskami żywiołowymi, aktywnością szkodników lub chorobami w celu zapobieżenia ich rozprzestrzenianiu się, przy jednoczesnym ograniczeniu do minimum pozyskiwania drewna i ochronie różnorodności biologicznej, co prowadzi do powstania bardziej zróżnicowanych i odpornych lasów”.

w dyrektywie RED, co jest rozsądnym i zasadnym podejściem, które mogą zastosować państwa członkowskie.

Strefy wyłączone

Dyrektywa RED III rozszerza zakres kryteriów legalności o „strefy wyłączone” z pozyskiwania biomasy leśnej, chroniące obszary o wysokiej wartości pod względem bioróżnorodności oraz zasobów węgla (obszary te zostały pierwotnie zdefiniowane, aby wyłączyć je z wytwarzania biomasy rolniczej). Akapity 3–5 w art. 29 wymagają, aby **przepisy i systemy monitorowania oraz egzekwowania prawa w kraju pochodzenia dotyczące każdej biomasy drzewnej uniemożliwiały wytwarzanie biomasy leśnej na obszarach o jednym z następujących statusów począwszy od stycznia 2008 r. (niezależnie od tego, czy dany obszar nadal posiada taki status):**

- Obszary o wysokiej wartości pod względem bioróżnorodności.³⁹ Są to:
  - „lasy pierwotne i inne zalesione grunty, czyli lasy i inne zalesione grunty z gatunkami rodzimymi, gdzie nie istnieją wyraźnie widoczne ślady działalności człowieka, a procesy ekologiczne nie zostały w istotny sposób zaburzone; oraz starodrzewy zgodnie z definicją obowiązującą w kraju, w którym znajduje się las”.
Ten punkt ma szczególne znaczenie: nie wszystkie państwa UE w swoim prawie krajowym przyjęły definicję „starodrzewów”, więc będą musiały wypracować ją w ramach transpozycji.⁴⁰
  - „lasy i inne zalesione grunty o wysokiej różnorodności biologicznej, charakteryzujące się obfitością gatunków i niezdegradowane oraz takie, które zostały przez odpowiedni właściwy organ uznane za mające wysoką różnorodność biologiczną, chyba że przedstawiono dowody, że produkcja tych surowców nie narusza tych celów ochrony przyrody; (...)”
  - „obszary trawiaste o wysokiej bioróżnorodności o powierzchni powyżej jednego hektara, czyli:
    - (i) naturalne, czyli obszary trawiaste, które pozostaną obszarami trawiastymi, jeśli nie dojdzie do interwencji człowieka i które zachowują naturalny skład gatunkowy oraz cechy i procesy ekologiczne”; lub

³⁹ Artykuł 29 ust. 3 dyrektywy RED III.

⁴⁰ W swoich ostatnich **wytycznych** Komisja Europejska zaproponowała następujące definicje starodrzewów: „Drzewostan lub obszar zawierający gatunki rodzimych drzew, które rozwinęły się w ramach naturalnych procesów, struktur i dynamiki zwykle kojarzonych z późnymi fazami rozwoju lasu w tego samego rodzaju lasach pierwotnych lub niezakłóconych działalnością człowieka. Oznaki wcześniejszej aktywności człowieka mogą być widoczne, ale stopniowo zanikają lub są zbyt ograniczone, aby znacząco zaburzyć naturalne procesy”. W Stanach Zjednoczonych pierwszą ogólną definicję przyjęto w 1989 r., a bardziej szczegółowe zostały **opracowane w poszczególnych regionach**: „Starodrzewy to ekosystemy wyróżniające się obecnością starych drzew i powiązanymi atrybutami strukturalnymi. Starodrzewy obejmują późne fazy rozwoju drzewostanu, zwykle różniące się od wcześniejszych etapów szeregiem różnych cech, które mogą obejmować: rozmiar drzew, nagromadzenie drewna posuszowego, liczbę warstw sklepienia, skład gatunkowy i funkcję ekosystemu” (Służba Leśna Departamentu Rolnictwa Stanów Zjednoczonych (USDA), 1989 r.).

(ii) nienaturalne, czyli obszary trawiaste, które przestaną być obszarami trawiastymi w braku interwencji człowieka i które są bogate gatunkowo i nie są zdegradowane oraz zostały zidentyfikowane przez odpowiedni właściwy organ jako obszary o wysokiej bioróżnorodności, chyba że udowodnione zostanie, iż zbiory surowców są konieczne, aby zachować ich status obszarów trawiastych o wysokiej bioróżnorodności;

□ wrzosowiska”.

- Obszary zasobne w pierwiastek węgla,⁴¹ obejmujące tereny podmokłe („grunty pokryte lub nasycone wodą trwale lub przez znaczną część roku”) oraz torfowiska⁴² (z następującym zastrzeżeniem: „chyba że przedstawiono dowody, że przy uprawie i pozyskiwaniu tych surowców nie stosowano melioracji uprzednio niemeliorowanych gleb”).

Wykluczenie biomasy leśnej pochodzącej ze „stref wyłączonych” jest istotne dla państw członkowskich, które wytwarzają bioenergię z krajowych surowców z biomasy, ponieważ będą musiały one ująć ten przepis w prawie krajowym. Co więcej, krajowi producenci biomasy leśnej muszą złożyć „poświadczenie wiarygodności, poparte procesami wewnętrznymi na poziomie przedsiębiorstwa”. Celem takich poświadczeń jest potwierdzenie zgodności z wymaganiami „stref wyłączonych” i usprawnienie weryfikacji informacji o pozyskiwaniu biomasy, które podmioty gospodarcze muszą przedkładać państwom członkowskim, jak również ułatwienie wykrywania przez państwa członkowskie ewentualnych naruszeń.

W przypadku krajów, które nie wykluczą możliwości pozyskiwania paliw z biomasy ze ww. stref w swoim ustawodawstwie (lub jeśli nie będzie wystarczających dowodów na to, że tak zrobią), kryteria będą stosowane na „poziomie obszaru pozyskiwania”, przy ściślejszej kontroli, a producenci biomasy będą musieli przedstawić dowody (np. w ramach dobrowolnych programów) na to, że „systemy zarządzania” na tym poziomie zapobiegają pozyskiwaniu drewna ze stref wyłączonych. W takim przypadku również operatorzy energetyczni są obowiązani złożyć „poświadczenie wiarygodności, poparte procesami wewnętrznymi na poziomie przedsiębiorstwa”, w którym zadeklarują, że spalane przez nich paliwa z biomasy nie pochodzą z ww. stref.

Państwa członkowskie mogą poszerzyć strefy wyłączone w szczególności o „obszary stale zalesione, tj. zajmujące więcej niż jeden hektar, z drzewami wyższymi niż pięć metrów oraz o zwarcu drzewostanu wynoszącym co najmniej 30%, lub drzewami mogącymi osiągnąć te progi in situ”,⁴³ które dyrektywa RED III uznaje za tereny zasobne w węgiel (ale nieuwzględnione tym razem w strefach wyłączonych z produkcji biomasy leśnej). Takie poszerzenie stref wyłączonych, z zachowaniem elastyczności wymaganej do interwencji sanitarnych lub ograniczających ryzyko pożaru, byłoby jednym z najefektywniejszych

⁴¹ Artykuł 29 ust. 4 dyrektywy RED III

⁴² Artykuł 29 ust. 5 dyrektywy RED III.

⁴³ Artykuł 29 ust. 4 lit. b) dyrektywy RED III.

sposobów ochrony lasów przed stosowaniem zachęt do wykorzystania biomasy, gdyż wyłączyłoby same lasy z zakresu dyrektywy RED III, a tym samym ograniczyłoby zachęty do wykorzystania biomasy do produktów ubocznych pochodzących z przemysłu przetwarzania drewna poza lasami.

Kryteria zrównoważonego pozyskiwania

Dyrektywa RED III rozszerzyła i niejako zacieśniła kryteria zrównoważonego pozyskiwania wprowadzone w dyrektywie RED II, zachowując jednak podejście oparte na analizie ryzyka (do spełnienia przez operatorów energetycznych kryteriów RED III wystarczy zgodność z przepisami krajowymi ukierunkowana na osiągnięcie równoważnych celów):

„(iv) że pozyskiwanie biomasy odbywa się z uwzględnieniem zachowania jakości gleby i różnorodności biologicznej **zgodnie z zasadami zrównoważonej gospodarki leśnej** w celu zapobiegania niekorzystnym skutkom w sposób pozwalający uniknąć pozyskiwania pniaków i korzeni, degradacji lasów pierwotnych i **starych drzewostanów zgodnie z definicją obowiązującą w kraju, w którym znajduje się las**, lub przekształcania tych lasów w plantacje leśne, lub pozyskiwania na glebach wrażliwych; że **pozyskiwanie jest prowadzone zgodnie z maksymalnymi progami zrębu zupełnego zgodnie z definicją obowiązującą w kraju, w którym znajduje się las, oraz z odpowiednimi dla danego miejsca i w danych uwarunkowaniach ekologicznymi progami pozyskiwania drewna posuszowego**; oraz, że pozyskiwanie **jest prowadzone zgodnie z wymogami dotyczącymi wykorzystywania systemów pozyskiwania drewna, które minimalizują niekorzystny wpływ na jakość gleby, w tym zagęszczanie gleby, oraz na cechy różnorodności biologicznej i siedliska oraz;**

(v) że pozyskiwanie utrzymuje lub poprawia długoterminową zdolność produkcyjną lasu;”

Jeśli chodzi o strefy wyłączone, państwa członkowskie muszą przyjąć własne definicje „starodrzewów”. Muszą także wprowadzić maksymalny próg dużych zrębów zupełnych i progi pozyskiwania drewna posuszowego odpowiednie w kontekście lokalnym, o ile dotychczas w krajowym ustawodawstwie nie przewidziano takich uregulowań.

Kilka krajów europejskich (np. **Szwajcaria** czy **Słowenia**) wprowadziły całkowity zakaz zrębu zupełnego z uwagi na poważne skutki dla leśnych gleb i odporności lasów. Wszystkie państwa członkowskie UE powinny zrewidować swoje podejście do zrębu zupełnego, tj. rozważyć ewentualne ograniczenia i restrykcje w zależności od rodzaju siedliska leśnego oraz kontekstu geomorfologicznego i hydrologicznego.

Drewno posuszowe odgrywa **krytyczną rolę** w utrzymaniu bioróżnorodności i odporności ekosystemu, jak również innych kluczowych procesach ekosystemów leśnych, np. obiegu składników pokarmowych i przekazywania pierwiastka węgla z drzew do zasobów

glebowych. Wspólne Centrum Badawcze UE **wykazało**, że pozostawianie w lesie leżaniny ma szczególne znaczenie dla zachowania bioróżnorodności i **ograniczenia** zagrożenia pożarem, gdyż jest w stanie ona przechować sporo wilgoci (leżąc na ziemi).

Celem nowego kryterium zrównoważonego rozwoju wprowadzonego w dyrektywie RED III jest zapobieganie korzystaniu z biomasy drzewnej pochodzącej ze zdegradowanych lasów lub przyczyniających się do degradacji lasów. Chociaż dyrektywa RED III nie zawiera definicji degradacji lasów, pojęcie to zostało prawnie zdefiniowane w ramach rozporządzenia UE w sprawie udostępniania na rynku unijnym i wywozu z Unii niektórych towarów i produktów związanych z wylesianiem i degradacją (EUDR) oraz obowiązuje niezależnie od kraju pochodzenia biomasy:

„degradacja lasów oznacza zmiany strukturalne w pokrywie leśnej polegające na przekształcaniu:

- (a) naturalnie odnawiających się lasów i lasów pierwotnych w plantacje leśne lub inne grunty zalesione; lub
- (b) lasów pierwotnych w plantacje leśne;”⁴⁴

Ramy prawne i związane z nimi systemy monitorowania i egzekwowania w kraju pochodzenia muszą odzwierciedlać powyższe restrykcje nakładane przez dyrektywę RED III. Jeśli nie ma wystarczających dowodów na to, że ramy prawne i systemy monitorowania spełniają ten wymóg, biomasa pozyskiwana w takim kraju jest uznawana za surowiec wysokiego ryzyka. W takim przypadku podmioty gospodarcze muszą przedstawić bardziej szczegółowe dowody, aby wykazać, że ww. kryteria mają bezpośrednie zastosowanie do „systemów zarządzania na poziomie obszaru pozyskiwania”.

Paliwa z biomasy drzewnej pozyskiwane niezgodnie z ww. kryteriami, w krajach nieposiadających przepisów oraz systemów monitorowania i egzekwowania, aby wprowadzić je w życie, nie spełniają kryteriów zrównoważonego rozwoju dyrektywy RED III (a operatorzy energetyczni w UE nie mogą uzyskać zachęt do wykorzystania biomasy dla wytworzonej w ten sposób energii). Szczegółowe informacje o tym, jak przebiega taka weryfikacja zgodności – przez dowiedzenie istnienia odpowiednich przepisów albo lokalnych systemów zarządzania – są zawarte w art. 3 i 4 rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2022/2448.

Kryteria LULUCF

Ponieważ pozyskiwanie drewna w lasach powoduje degradację ich funkcji pochłaniacza dwutlenku węgla, już w dyrektywie RED II przywołano **unijne rozporządzenie LULUCF**, określające dla państw członkowskich cele w zakresie pochłaniania dwutlenku węgla.

■ 44 Artykuł 2 ust. 7 rozporządzenia EUDR.

W dyrektywie RED II przewidziano, że spełnienie kryteriów LULUCF dotyczących biomasy leśnej wymagałoby od krajów pochodzenia przystąpienia do **Porozumienia paryskiego** (w którym kraje te zobowiązałyby się do „zachowania i poprawy stanu” swoich pochłaniaczy dwutlenku węgla na mocy art. 5 porozumienia) oraz wprowadzenia przepisów w sektorze LULUCF dostarczających dowodów, że ich lasy mają prawidłowy bilans węglowy (tzn. emisje w sektorze użytkowania gruntów nie przewyższają pochłaniania).

Państwa członkowskie zwykle **zaniżają** wpływ ekspansji pozyskiwania biomasy z lasów na ich pochłaniacze CO₂. Należy pamiętać o degradacji pochłaniaczy dwutlenku węgla w UE od 2009 r.

Aby przeciwdziałać tej niepokojącej tendencji, dyrektywa RED III idzie o krok dalej od wymogu legalności określonego w dyrektywie RED II, dodając zapis mówiący o tym, że **produkcja biomasy leśnej w danym państwie członkowskim UE musi być „zgodna” z celem tego państwa członkowskiego na 2030 r., określonym w rozporządzeniu LULUCF, którego zmieniona wersja zaczęła obowiązywać w maju 2023 r.**⁴⁵ W naszej interpretacji oznacza to, że drewno pochodzące z kraju UE niespełniającego swojego krajowego celu według rozporządzenia LULUCF nie powinno być uznawane spełniające takie kryteria LULUCF.

Nowy tekst dodany do kryteriów LULUCF w dyrektywie RED III (art. 29, 7a, 7b) wyjaśnia, w jaki sposób państwa członkowskie muszą planować, monitorować i zgłaszać wykorzystanie bioenergii leśnej dla wykazania zgodności z celami LULUCF oraz krajowymi planami w dziedzinie energii i klimatu poszczególnych państw (NECP) (które są wymagane zgodnie z art. 3 i 14 **rozporządzenia (UE) 2018/1999**, zwanego także rozporządzeniem o zarządzeniu unią energetyczną, i które należy sfinalizować do końca czerwca 2024 r.; patrz punkt 2.5).

2.4.3 DEROGACJA DLA „NAJBARDZIEJ ODDALONYCH REGIONÓW”

Artykuł 29 ust. 13 dyrektywy RED II przewidywał, że regiony najbardziej oddalone (Gwadelupa, Gujana Francuska, Martynika, Reunion, Saint-Barthélemy, Saint-Martin, Azory, Madera i Wyspy Kanaryjskie) mogą na czas ograniczony wprowadzić odstępstwo od kryteriów zrównoważonego rozwoju i ograniczania emisji gazów cieplarnianych określonych w dyrektywie dla produkcji energii elektrycznej, ciepła lub chłodu z paliw z biomasy. Derogacja ta umożliwiła wyłączenie nawet najbardziej podstawowych elementów kryteriów zrównoważonego rozwoju, takich jak wymóg zapewnienia legalności pozyskiwania drewna w kraju pochodzenia biomasy.

Państwa członkowskie mogą skorzystać z derogacji poprzez przyjęcie "innych kryteriów", pod warunkiem że zostaną one zgłoszone Komisji i "obiektywnie uzasadnione" ze względu na cel, jakim jest zapewnienie danemu regionowi "sprawnego przejścia" do

⁴⁵ Artykuł 29 ust. 7a dyrektywy RED III.

stosowania kryteriów dyrektywy i tym samym „zachęcanie do przejścia z paliw kopalnych na zrównoważone paliwa z biomasy”.

Ta derogacja nie umknęła uwadze niektórych państw członkowskich i przemysłu biomasy: elektrownie na biomasę zostały zbudowane zwłaszcza na **Martynice** i **Reunionie** przez przedsiębiorstwo energetyczne Albioma, zaopatrywane w **amerykański** granulat drzewny sprowadzany przez **Envivę**. W Gujanie Francuskiej od 2020 roku **zbudowano** kilka elektrowni biomasy (dwie kolejne są w trakcie budowy), aby zaopatrywać **Europejskie Centrum Kosmiczne**. Projekty budzą poważne **obawy** co do ich wpływu na pobliski las amazoński - jak sugerują niektórzy **obserwatorzy**, mogą one wykorzystywać omawianą derogację do pozyskiwania niezgodnej z przepisami biomasy leśnej.

RED III jeszcze bardziej rozszerzył derogację dotyczącą najbardziej oddalonych regionów. Obecnie dotyczy ona biopaliw, biopłynów i biomasy (nie tylko biomasy, jak to było w przypadku RED II), oraz instalacji produkujących biopaliwa oprócz tych produkujących energię elektryczną, ogrzewanie i chłodzenie, „niezależnie od miejsca pochodzenia tej biomasy”. Innymi słowy, nawet drewno pozyskane w kraju, w którym nie ma żadnych zabezpieczeń dotyczących legalności lub zrównoważonego charakteru pozyskiwania, może być zgodne z RED III.

Co do „innych kryteriów”, które państwa członkowskie mogą przyjąć, korzystając z derogacji, muszą one być „obiektywnie uzasadnione”, aby umożliwić sprawne wprowadzenie kryteriów RED i zapewnić „dostęp do bezpiecznej i pewnej energii” w danym regionie. Oznacza to, że bezpieczeństwo energetyczne (produkowanie wystarczającej ilości energii, aby zaspokoić lokalne zapotrzebowanie) może być wykorzystywane jako uzasadnienie dla omijania jakichkolwiek standardów zrównoważonego rozwoju dotyczących produkcji bioenergii i biopaliw. Stanowi to szczególne ryzyko w Gujanie Francuskiej, gdzie 90% terytorium stanowi pierwotny las amazoński.

Większość „regionów najbardziej oddalonych” ma szeroki dostęp do energii wiatrowej i słonecznej. Wydaje się zatem, że nie ma żadnego obiektywnego uzasadnienia dla odstępstwa od wymagań RED ze względu na dostęp do energii/bezpieczeństwa energetycznego czy jakiegokolwiek innego powodu. Ze względu na to, że państwa członkowskie nie są zobowiązane do korzystania z możliwości odstępstwa od kryteriów RED w odniesieniu do regionów najbardziej oddalonych, zalecamy, aby tego nie robiły i zamiast tego wprowadziły jednakowo wysokie standardy dla biomasy we wszystkich regionach podlegających ich jurysdykcji.

2.5 W jaki sposób operatorzy muszą spełnić kryteria dyrektywy RED III?

Audyty systemów bilansu masy – rola prywatnych certyfikacji

Podstawowe zobowiązanie nakładane na państwa członkowskie wynikające z dyrektywy RED III to weryfikacja spełnienia przez podmioty gospodarcze wymagań związanych z surowcami z biomasy. Zarówno dyrektywa RED II, jak i rozporządzenie wykonawcze Komisji ((UE) 2022/2448) wyjaśniają w pewnym stopniu, jak państwa członkowskie powinny zapewnić zgodność podmiotów gospodarczych z kryteriami zrównoważonego rozwoju i redukcji emisji gazów cieplarnianych: podmioty będą musiały przedstawić rzetelne i możliwe do sprawdzenia informacje potwierdzające spełnienie przez siebie stosownych wymagań.

W tym celu podmioty będą musiały korzystać z systemu bilansu masy, który umożliwi im gromadzenie określonych informacji o partii biomasy (która może składać się z materiałów różnego pochodzenia). Ściślej rzecz biorąc, umożliwi to mieszanie różnych surowców i paliw o odmiennych charakterystykach energetycznych i ekologicznych przy zachowaniu informacji o ich atrybutach i zapewnieniu spójności cech ogólnego koszyka surowców w zakresie zrównoważonego rozwoju.

System bilansu masy musi zapewnić dokładne informacje o spełnieniu przez operatorów kryteriów zrównoważonego rozwoju i redukcji emisji. W tym celu podmioty muszą, na wezwanie państw członkowskich, przedstawić dane umożliwiające przeprowadzenie prawidłowego i niezależnego audytu w celu sprawdzenia, czy „systemy [bilansu masy] używane przez podmioty gospodarcze są dokładne, wiarygodne i zabezpieczone przed nadużyciami”.⁴⁶

Dostępne są trzy możliwości:

- Po pierwsze, informacje mogą zostać poddane audytowi wewnętrznemu lub audytowi drugiej strony (tj. audytowi prowadzonemu przez podmiot gospodarczy u swojego dostawcy).
- Po drugie, informacje mogą zostać poddane audytowi w ramach **dobrowolnego systemu prowadzonego przez strony trzecie**, nadzorowanemu przez właściwe organy krajowe w zakresie zgodności z zasadami audytów. W tym miejscu należy wspomnieć, że **systemy uznawane przez Komisję za dostarczające „dokładne dane” automatycznie potwierdzają zgodność podmiotu gospodarczego z kryteriami zrównoważonego rozwoju i redukcji emisji.**⁴⁷

⁴⁶ Artykuł 30 ust. 3 dyrektywy RED III.

⁴⁷ Jeśli chodzi o dyrektywę RED II, opieranie się na dobrowolnych systemach certyfikacji jest problematyczne, gdyż jest obciążone strukturalnymi konfliktami interesów (organizacja certyfikująca jest wynagradzana przez podmiot, który chce sprzedać swój produkt), a ponadto **niejednokrotnie wykazano**, że nie jest w stanie zapewnić wylesianiu ani degradacji lasów.

- Po trzecie, informacje mogą zostać poddane audytowi w ramach **krajowych systemów** zorganizowanych przez państwa członkowskie i prowadzonych przez właściwe organy.

Państwa członkowskie są zobowiązane, aby zapewnić, że **podmioty gospodarcze zastosowały odpowiednie procedury audytu**, których szczegółowe zasady określono ściślej **rozporządzeniu wykonawczym Komisji (UE) 2022/996**. Dodatkowo, informacje dotyczące pochodzenia geograficznego i rodzaju surowców przeznaczonych na paliwa z biomasy w podziale na dostawców paliw udostępnia się konsumentom „w formie zaktualizowanej, łatwo dostępnej i przystępnej dla użytkownika na stronach internetowych operatorów, dostawców lub odpowiednich właściwych organów i co roku aktualizuje”.⁴⁸

RED III dalej wzmacnia rolę systemów krajowych i dobrowolnych: umożliwi instalacjom o łącznej nominalnej mocy cieplnej od 7,5 do 20 MW wykazanie zgodności z kryteriami zrównoważonego rozwoju i redukcji emisji za pomocą **uproszczonych krajowych lub dobrowolnych systemów weryfikacji**, zakładających określone wymagania.

Co istotne, **rozporządzenie EUDR nie zezwala na korzystanie z systemów bilansu masy** przez dostawców paliw z biomasy drzewnej w celu wykazywania spełnienia swoich zobowiązań wynikających z EUDR, tj. potwierdzenia, że wytwarzanie ich produktów **nie spowodowało wylesiania ani degradacji lasów (po 31 grudnia 2020 r.)**. Podmioty i firmy handlowe niebędące małymi ani średnimi przedsiębiorstwami będą musiały zachować należytą staranność w celu zapewnienia, że ich produkty z biomasy spełniają ww. wymagania, oraz będą odpowiedzialne za zachowanie zgodności nawet w przypadku korzystania z systemów certyfikacji zewnętrznej.

2.6 Wymagania dotyczące monitorowania i raportowania

Monitorowanie wykorzystania biomasy leśnej w energetyce

UE i jej państwa członkowskie **muszą opracować** system monitorowania dostarczający im aktualnych, pełnych i dokładnych danych o krajowym wykorzystaniu biomasy leśnej do wytwarzania energii oraz corocznie go aktualizować. Tego rodzaju informacje powinny pomóc im ustalić, czy pozyskane zasoby biomasy leśnej przyczyniają się do degradacji lasów bądź wzrostu emisji gazów cieplarnianych. Brak takich informacji sprawia, że efektywne wdrożenie przez organy krajowe jakiegokolwiek polityki w tym zakresie jest **prawie niemożliwe**.

Taka baza danych powinna zawierać informacje dotyczące zarówno leśnictwa, jak i energetyki, w tym:

⁴⁸ Artykuł 30 ust. 2 lit. c) dyrektywy RED III.

Pochodzenie biomasy leśnej

Państwa członkowskie muszą ustalić, czy paliwa z biomasy leśnej używane do produkcji energii spełniają kryteria zrównoważonego rozwoju⁴⁹. Jesteśmy przekonani, że w tym celu należy zapewnić właściwym organom krajowym dostęp do dokładnych, aktualnych i możliwych do sprawdzenia informacji o przepisach i systemach zarządzania w krajach pozyskiwania. Organy powinny być również należycie informowane o obszarach najbardziej narażonych na pozyskiwanie biomasy w sposób niezrównoważony, których nie chronią przepisy kraju pozyskiwania, takich jak lasy pierwotne i inne rzadkie ekosystemy.

Równolegle, zgodnie z **rozporządzeniem wykonawczym (UE) do dyrektywy RED II 2022/2448**, państwa członkowskie muszą aktywnie poszukiwać dowodów istotnego braku egzekwowania prawa w kraju pozyskiwania. Tego rodzaju dochodzenia powinny obejmować regularne analizy ocen prawnych, sprawozdań i postępowań w sprawie naruszenia wszczętych przez Komisję Europejską lub wyroków Trybunału Sprawiedliwości UE, krajowych lub międzynarodowych organizacji rządowych, w tym informacji dostarczanych przez organizacje pozarządowe i naukowców specjalizujących się w dziedzinie lasów.

Taką bazę danych można połączyć z pozostałymi systemami monitorowania opracowanymi na podstawie przepisów środowiskowych UE dotyczących lasów, np. rozporządzenia EUDR. Rozporządzenie EUDR nakłada na podmioty gospodarcze importujące biomasę leśną z państw trzecich lub pozyskujących ją w UE obowiązek zapewnienia, że paliwo nie jest związane z wylesianiem, nielegalnym pozyskiwaniem drewna ani degradacją lasów, zgodnie z definicją prawną takich działań. Wymaga również od właściwych organów stałego monitorowania przepływu biomasy leśnej i jego oceny pod względem zagrożeń związanych z wylesianiem, nielegalnym pozyskiwaniem drewna czy degradacją lasów.

Rozporządzenie Unii Europejskiej (UE) w sprawie udostępniania na rynku unijnym i wywozu z Unii niektórych towarów i produktów związanych z wylesianiem i degradacją (EUDR) weszło w życie w czerwcu 2023 r. zakazało wprowadzania przez przedsiębiorstwa do obrotu na rynku UE produktów związanych z wylesianiem i wytworzonych niezgodnie z prawem. Zakaz objął również wywóz takich produktów w obrębie, jak i poza UE.

Rozporządzenie EUDR dotyczy drewna, oleju palmowego, soi, kawy, kakao, kauczuku i wołowiny, jak również większości produktów pochodzących z tych towarów, np. skór zwierzęcych, czekolady, pelletu drzewnego, węgla drzewnego i (zadrukowanego) papieru. Duże przedsiębiorstwa mają czas na przygotowanie się do grudnia 2024 r., zanim zakaz zacznie obowiązywać (termin dla małych przedsiębiorstw to czerwiec 2025 r.).

⁴⁹ Artykuł 30 ust. 3 dyrektywy RED III.

Emisje związane z pozyskiwaniem biomasy leśnej i krajowych dostaw biomasy leśnej

Państwa członkowskie muszą oszacować trajektorię krajowych dostaw w swoich krajowych planach w dziedzinie energii i klimatu (NECP) przedłożonych zgodnie z **rozporządzeniem (UE) 2018/1999** („rozporządzeniem o zarządzaniu unią energetyczną”).

Zgodnie z dyrektywą RED III, NECP muszą aktualnie zawierać szczegółowe strategie zapewnienia zgodności między produkcją i wykorzystaniem biomasy a celami w zakresie pochłaniaczy dwutlenku węgla według rozporządzenia LULUCF.⁵⁰ Na tę strategię składają się:

- „(a) ocena krajowych dostaw biomasy leśnej dostępnej do celów energetycznych w latach 2021–2030 zgodnie z kryteriami określonymi w niniejszym artykule [artykule 29];
- (b) ocena zgodności przewidywanego zużycia biomasy leśnej do produkcji energii z celami i budżetami państw członkowskich na lata 2026–2030 ustanowionymi w art. 4 rozporządzenia (UE) 2018/841; oraz
- (c) opis krajowych środków i polityk zapewniających zgodność z tymi celami i budżetami”.

Te nowe wymagania pokrywają się w dużej mierze z bieżącymi wymaganiami wynikającymi z rozporządzenia o zarządzaniu unią energetyczną dla danych o biomacie leśnej w NECP:

- szacunkowe trajektorie popytu na bioenergię, z podziałem na sektor ogrzewania, elektroenergetyczny i transportowy, oraz podaży biomasy z podziałem na surowce i pochodzenia (rozdzielenie na produkcję krajową i import), jak również ocena jej źródła i wpływ na pochłanianie gazów cieplarnianych przez sektor LULUCF;⁵¹
- specjalne środki w zakresie wsparcia finansowego w celu propagowania wytwarzania i wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych;⁵²
- specjalne środki w zakresie promocji wykorzystania energii z biomasy, zwłaszcza wykorzystania nowych rodzajów biomasy, uwzględniające dostępność biomasy (krajowej jak i importowanej) oraz inne możliwości wykorzystania biomasy w innych sektorach (rolnictwie, sektorach związanych z leśnictwem), a także środki na rzecz zrównoważonej produkcji i wykorzystania biomasy;⁵³

⁵⁰ Artykuł 29 ust. 7b dyrektywy RED III.

⁵¹ Załącznik I do rozporządzenia o zarządzaniu unią energetyczną, sekcja A: Krajowy plan, 2.1.2.iv

⁵² Załącznik I do rozporządzenia o zarządzaniu unią energetyczną, sekcja A: Krajowy plan, 3.1.2.iii

⁵³ Załącznik I do rozporządzenia o zarządzaniu unią energetyczną, sekcja A: Krajowy plan, 3.1.2.vii

- prognozy dotyczące rozwoju systemu energetycznego i emisji gazów cieplarnianych oraz ich pochłaniania, a także emisji substancji zanieczyszczających powietrze w ramach planowanych polityk i środków przynajmniej na 10 lat po okresie obowiązywania planu.⁵⁴

Wymagane są prognozy dotyczące rozwoju systemu energetycznego i emisji gazów cieplarnianych oraz ich pochłaniania, a także emisji substancji zanieczyszczających powietrze w ramach planowanych polityk i środków przynajmniej na 10 lat po okresie obowiązywania planu.

■ 54 Załącznik I do rozporządzenia o zarządzaniu unią energetyczną, sekcja A: Krajowy plan, 5.1.i

W obliczu coraz szybciej postępującego kryzysu klimatycznego i kryzysu bioróżnorodności, w tym pożarów obszarów naturalnych i plag szkodników, rodzą się kolejne pytania o status spalania drewna jako źródła energii.

Polityka UE w zakresie biomasy doprowadziła niemal do potrojenia bezpośredniej emisji CO₂ z biomasy, od 1990 r. do chwili obecnej, w której wielkość bezpośrednich emisji pochodzących z biomasy w UE zbliża się do poziomu emisji generowanych przez całą gospodarkę Niemiec. Równocześnie lasy europejskie wychwytyują coraz mniej CO₂, zwłaszcza ze względu na zwiększone pozyskiwanie drewna dla branży biomasy, na którą władze krajowe wydają miliardy euro rocznie w nadziei osiągnięcia swoich unijnych celów w zakresie energii odnawialnej.

Sposób regulacji bioenergii, w tym również w ramach dyrektywy RED III, wymaga rozpatrzenia na wszystkich istotnych etapach procesu decyzyjnego. Państwa członkowskie mają obecnie szansę na wdrożenie efektywnych ram obejmujących zarówno wymogi prawne, jak i wiedzę naukową.

Na transpozycję wielu wymagań dyrektywy RED III do prawa krajowego państwa członkowskie UE mają 18 miesięcy.

Ten czas to szansa na zaprzestanie marnowania miliardów euro rocznie, przyczyniających się do wylesiania, i na skupienie się na promowaniu polityk, które ograniczą zapotrzebowanie na spalanie drewna. Można zainwestować środki w lepszą gospodarkę leśną, ochronę i przywracanie odporności lasów w kontekście kryzysów klimatu i bioróżnorodności. Państwa członkowskie mogą, i powinny, przyjąć rozwiązania wspierające obywateli UE, w szczególności najuboższe gospodarstwa domowe, zamieszkujące zwykle budynki o najgorszych parametrach energetycznych, w poprawie termoizolacji swoich domów i zastępowaniu instalacji grzewczych w taki sposób, aby nie były zmuszane do opłacania kosztów z góry, na co często ich po prostu nie stać.

To kwestia sprawiedliwości.

88% obywateli UE wspiera ekologiczną transformację energetyki, oczekując w zamian niższych rachunków i czystszej powietrza – zamiast powycinanych lasów, niezapłaconych rachunków za remonty i podtrzymywania gospodarki opartej na spalaniu paliw.

Dyrektywa RED III może nie wystarczyć, by zabezpieczyć lasy i przyszłość obywateli UE, ale daje państwom członkowskim możliwość realizowania tych celów na ich własnym terytorium.

ClientEarth

